

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Bakalářská práce

Pražská drag queen scéna

Autor práce: Terezie Jandová

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Kolářová, Ph.D.

Praha 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

.....

Terezie Jandová

Abstrakt

Bakalářská práce „Pražská drag queen scéna“ se věnuje podrobnějšímu rozboru toho, jak popkulturní fenomén dragu vypadá v České republice. Jakým způsobem se zde drag dělá, kdo všechno se mu může věnovat, čím je přínosný pro českou queer komunitu, jak ovlivňuje samotné performerstvo a jak vypadá dynamika této scény. Práce nám přibližuje co drag vůbec je a rozšiřuje malé množství informací, které o dragu v českém jazyce existují. Umožňuje nám nahlédnout za fasádu českých drag queens a dává jim prostor se vyjádřit ke svému umění za pomoci polostrukturovaných rozhovorů a za pomoci zúčastněného pozorování také i do prostředí ve kterých se pohybují. Při analýze se například objevují témata jako vlastní genderová identita performerstva a jak ji mohou skrze svůj drag naplňovat nebo také potlačování kreativity mezi queens.

Abstract

Bachelor thesis „Prague drag queen scene“ deals with breaking down what the popcultural phenomenon of drag looks like in the Czech republic. How is drag done here, who can do drag, how does it contribute to the Czech queer community, how does it influence the personal lives of the performers and what is the dynamic of this scene. The thesis focuses on what drag is and expands the small amount of information about drag that is available in the Czech language. It allows us to look behind the façade of Czech drag queens and it gives them space to express themselves about their art with the half-structured interviews and with the partake observation even into their surroundings. In the analysis we've encountered themes such as gender identity of the performers and how they can fulfill it through drag or repression of creativity among the queens.

Klíčová slova

drag – drag queen – drag show – gender – queer kultura – performativita genderu – femininita

Key words

drag – drag queen – drag show – gender – queer culture –gender performance – femininity

Poděkování

Chtěla bych poděkovat mé vedoucí práce Mgr. Kateřině Kolářové PhD. za trpělivost kterou se mnou měla během naší spolupráce, za pochopení všech mých překážek a podporu, kterou jsem od ní dostala. Dále bych chtěla poděkovat svým rodičům za jejich celoživotní podporu a obzvláště za jejich trpělivost. Také chci poděkovat všem mým blízkým přátelům, kolegům a zejména mým spolubydlícím za to, že tu pro mě vždy byli i v těch nejtěžších chvílkách a podrželi mě. Rovněž bych chtěla poděkovat těm, kteří se mého výzkumu účastnili a vůbec mi umožnili tuto práci vytvořit.

Obsah

Úvod.....	1
1. Představení tématu.....	3
1.1. Vymezení pojmů	3
1.1.1. Gender.....	3
1.1.2. Drag	3
1.1.3. Travesti	4
1.1.4. Crossdressing	5
1.1.5. Gender bending.....	5
1.2. Historie dragu.....	5
1.2.1. Historie dragu na území České republiky.....	7
2. Pražská drag a travesti scéna	8
3. Teoretické ukotvení	10
3.1. Sociální konstruktivismus	10
3.2. Performativita genderu.....	11
3.3. Queer teorie.....	12
4. Metodologie.....	12
4.1. Polostrukturovaný rozhovor.....	13
4.1.1. Výběr vzorku	13
4.1.2. Techniky analýzy dat	13
4.2. Zúčastněné pozorování.....	14
4.3. Pozicionalita.....	14
4.4. Představení informátorů	15
5. Práce s femininitou	16
6. Drag: mezi politikou a zábavou.....	21
7. Vztahy na pražské drag scéně.....	25
8. Nové formy dragu.....	27
9. Vliv dragu na osobní život performerstva	31
10. Závěr	35
Zdroje.....	38

Úvod

Jako téma bakalářské práce jsem si zvolila českou drag scénu. Drag, jakožto neodmyslitelná část queer kultury, je mi tématem velice blízkým. „*Drag, nejjednodušeji definován, je akt performování genderové identity jiné než vlastní. Ve svém jádru, drag zahrnuje manipulaci těl a identit skrze performanci.*“ (Goldberg, 2016). Tato definice dragu již je, dle mého názoru, trošku starší, protože se v současné době můžeme setkat s performerstvem, které performuje identitu, která je jim vlastní, jen se jedná o opulentnější verzi.

O drag se dlouhodobě zajímám a sleduji ho. Jedná se zde zejména o drag queens, protože mají v populární kultuře větší zastoupení a jsou viditelnější, což dělá tento druh obsahu dostupnější. Začala jsem drag sledovat hlavně z důvodu fascinace hyperfemininitou a transformacemi, kterými performerstvo prochází. Ze začátku jsem drag sledovala pouze na sociálních sítích a skrze soutěžní reality show RuPaul's Drag Race. To se ale jednalo o, z velké části, zahraniční drag queens. Časem jsem se začala zajímat o místní, pražskou, drag scénu. Narazila jsem ale na problém s nedostatkem materiálů, našla jsem pouze pár článků a instagramové profily performerstva, proto jsem se rozhodla zjistit si něco sama a začala jsem navštěvovat pražské kluby, kde místní drag queens vystupují. Fakt, že jsem v prvotním hledání našla málo informací, je jedním z hlavních důvodů, proč jsem se nakonec rozhodla v mé bakalářské práci prozkoumat právě téma českého dragu. Původně jsem zamýšlela zabývat se tématem drag kings na této scéně, protože při mém prvotním bádání jsem o nich našla znatelně méně informací než o drag queens. Vystoupení drag kings jsou ale méně častá, nejsou pravidelná a bohužel se jich u nás najde méně. Zvolila jsem tedy nakonec téma drag queens, ale do budoucna bych se ráda vrátila i k již zmíněným drag kings.

O aktualitě tématu svědčí nynější světová situace. Poslední dobou se drag stává „obětním beránkem“ (nejen amerických) konzervativců a bývá označován jako něco co ohrožuje zdravý vývoj dětí a mládeže, jako něco perverzního, špatného a v některých státech se snaží o zákaz dragu. Například ve státě Tennessee byla snaha o zakázání drag vystoupení na veřejných prostorech, kde by je mohly vidět děti. Tento zákon o zákazu dragu nakonec neprošel, soudce jej označil jako protiústavní a porušující právo na svobodu slova (Gans, 2023). V České republice se drag objevuje většinou v prostředí nočních klubů, kam je vstup mládeži pod 18 let zakázán, takže se s tímto problémem často nesetkáváme, až na pár výjimek, například aktuální situace s drag queen, která měla číst dětem během brněnského

Pride weeku. Součástí programu tohoto festivalu je akce pro děti, kde měla místní drag queen číst dětem pohádku o dvou tučňácích mužského pohlaví, kteří spolu vysedí vejce. Tato akce vyvolala „morální paniku“ například u Aliance pro rodinu, která ji označila za „veřejné zneužívání bezbrannosti malých dětí“ (Svoboda, 2023).

Cílem mé práce je zmapovat, jak vypadá současná pražská drag scéna a jakým způsobem je utvářena. Zda-li pražské drag queens nakládají s dragem jako s politickým aktivismem, nebo jestli spíše jde jen o zábavný prvek. Výzkumné otázky tedy formuluji takto: **Za jakým účelem se v České republice drag queens věnují dragu? Má politický rozměr nebo jde čistě o zábavu? Jak vnímají femininitu a jakým způsobem ji utváří? Jak drag ovlivňuje queer komunitu a samotné drag queens?**

Dalším z mých cílů je pak také obohatit zdroje informací o dragu v českém jazyce a taktéž o současnou drag scénu, protože jsem sama měla problém takové informace najít. Poskytnutí této práce jakožto dalšího zdroje informací o tomto tématu může vést ke zjednodušení šíření povědomí o této subkultuře a pomůže informace zpřístupnit i těm, kteří neovládají cizí jazyky.

Výzkum jsem provedla na základě rozhovorů se sedmi drag queens, které v Praze vystupují, nebo vystupovaly, několika neformálních rozhovorů s publikem a pozorováním prostředí, ve kterých vystupují.

1. Představení tématu

Téma mé bakalářské práce se zabývá českou drag scénou, zejména drag queens na pražské drag scéně. V mé práci sleduji způsob, kterým drag provozují, jaké jsou jeho prvky, jestli a jak to souvisí s jejich vlastní genderovou identitou, důvody proč se dragu věnují, jak vypadá pražská drag scéna a jak je drag performerstvo ovlivněno ve svém osobním životě.

1.1. Vymezení pojmů

Na začátku by měly být vymezeny základní pojmy, se kterými budu v bakalářské práci nakládat. Tím mám na mysli pojmy drag, drag queen a další pojmy s nimi spojené – travesti, crossdressing, gender bending a samozřejmě i gender.

1.1.1. Gender

Gender je základním pojmem, se kterým pracují všichni, co nějakým způsobem zapadá do škatulky drag performerstvo. Renzetti a Curran jej definují jako konstruovanou společenskou kategorii postavenou na biologickém pohlaví jedinců a dle toho jim jsou přiřazovány charakteristiky, které jsou označovány buďto za maskulinní nebo femininní (Renzetti & Curran, 2005).

Zde ho chápu jako konstrukt, který je utvářen společností, která formuje jak ho vnímáme. To jak ho vnímáme se mění od společnosti k společnosti, každá společnost ho vnímá jinak, ať už jsou rozdíly malé, nebo signifikantní. To jak se má maskulinita nebo femininita není biologickým determinismem, protože jak už jsem uváděla, v každé společnosti je to vnímáno jinak.

1.1.2. Drag

Nejjednodušší definici dragu jsem podala již v úvodu, ale drag je ve skutečnosti mnohem komplexnější, obzvláště v nynější době, kdy je drag mnohem otevřenější, než býval v minulosti a existuje spousta druhů dragu. Když se nejdříve podíváme na původ samotného termínu drag, zjistíme, že není jasný. Můžeme se setkat s tím, že termín drag vychází z shakespearovského divadla, kde se muži hrající ženy oblékali do dlouhých rób a tahaly (anglicky dragging) spodní částí těchto rób po zemi. Další populární názor na původ slova drag je, že se jedná o akronym DRessed As Girl nebo Dressed Resembling A Girl. Tento akronym D.R.A.G. byl údajně užíván v shakespearovských dobách při popisu rozložení scén

v divadle (O’Hearn, 2018). O zpopularizování tohoto názoru se zasloužil sám RuPaul¹, používal jej v počátečních sériích svého soutěžního pořadu a dokonce jej zmínil i například v talk show Grahama Nortona v roce 2019 a tímto tento názor ještě více rozšířil. Ať už je správný původ slova jakýkoliv z těchto dvou, víme jistě, že shakespearovské divadlo mělo velký podíl na vzniku tohoto slova.

Když se podíváme na různé druhy dragu, dříve byl jako primární uznáván tento model – drag queen je cis muž který imituje ženu a drag king je cis žena která imituje muže, alespoň tedy co se týče kompetitivní sféry dragu, jako je právě RuPaul’s Drag Race anebo pageants². Když se zaměříme na drag queens, tak v soutěži Miss Gay America je v pravidlech výslovně určeno, že soutěžící musí být cis muž, bez jakýchkoliv feminizujících úprav těla. Nyní se definice dragu posouvá a začínají se uznávat veškeré novější podoby dragu i v kompetitivní sféře, například trans queens, trans kings, AFAB queens – assigned female at birth, AMAB kings – assigned male at birth, nonbinary drag performers a další. Obecně je drag dnes spíše o vyjádření sebe sama, o vyjádření své nejextravagantnější verze než o čisté imitaci a kompetitivní svět dragu se mu postupně přizpůsobuje. Drag queen vyjadřuje svou femininní stránku a drag king zase svou maskulinní stránku.

Drag je queer art forma, z velké části performativní, ve které si jedinec vytvoří své alter ego, svoji drag personu a pod „maskou“ této osoby vystupuje. Tato persona je tvořena z velké části vzhledem, který je utvářen za pomoci extravagantních outfitů, paruk, make-upu a jiných pomůcek. Performance poté může vypadat jakkoliv, nejrozšířenější je ale lip-sync, kde umělec vytváří iluzi toho, že zpívá píseň jiného umělce, a přitom předvádí různé taneční krece. Nebo může také přímo živě zpívat píseň jiného umělce. Někteří z performerstva dokonce předvádí vlastní originální tvorbu, jako například mediálně nejvýraznější a nejznámější česká drag queen Miss Petty, která se zviditelnila právě svou originální tvorbou.

1.1.3. Travesti

Speciální formou dragu je travesti. Ne každý by tak ale travesti definoval. Můžeme se setkat s názory, že travesti a drag jsou natolik rozdílné, že je srovnávat ani nemůžeme,

¹ RuPaul, celým jménem RuPaul André Charles, je nejznámější drag queen na světě, zasloužil se o rozšíření povědomí o dragu pomocí své reality show RuPaul’s Drag Race, kde hledá novou drag superstar – podobný formát jako Amerika hledá topmodelku.

² Drag pageant je něco jako soutěž krásy v dragové sféře, díky získávání titulů v těchto soutěžích dosahují drag queens určité prestiže v této sféře

přítom se v jádru jedná o jedno a to samé. Jedná se o performační umění, ve kterém se performerstvo převléká do extravagantního oblečení, nosí paruky, make-up a vystupuje před publikem pod uměleckými jmény. Hlavním rozdílem, který bývá často uváděn je, že travesti performerstvo se spíše zabývá imitací nějaké známé zpěvačky, snaží se co nejvěrněji napodobit vzhled, pohyby, chování a drag queens si naopak vytváří vlastní personu. Co se travesti týče, v performerstvu najdeme z velké části homosexuální muže, spíše pokročilejšího věku. Mladí co chtějí začít s touto formou umění, se spíše rozhodnou věnovat dragu, zejména z toho důvodu, že drag je mnohem různorodější a pro ně zajímavější. Také jsem se setkala s názorem, že travesti považují za zastaralé a někdy až problematické a proto se tomu raději vyhýbají.

Toto rozdělení na drag a travesti, je dosti specifické pro naše prostředí, protože obecně ve světě se s tím rozdělení moc nesetkáváme a spíše najdeme vše pod jedním zastřešujícím pojmem, a tím je právě drag. Kdybychom chtěli zařadit travesti do jedné z dragových kategorií, byl by označen za komediální a imitační typ dragu.

1.1.4. Crossdressing

Termín crossdressing se v minulosti používal jako označení pro to, čemu teď říkáme drag. Zároveň ale obecně termín crossdressing může označovat pouze samotný akt převlékání se do oblečení které se stereotypně spojuje s odlišným než naším genderem. Nemusí tedy jít o performativní akt, jako je tomu u dragu.

1.1.5. Gender bending

Termín gender bending se také týká stylizování se do nám odlišného genderu, ale jedná se spíše o způsob jakési rebelie, která vyzývá stereotypní genderové normy, kterým jsme vystavováni. Můžeme se také setkat s termínem *gender fuck*, který je v podstatě to samé. Jde o hru s různými prvky, které dotváří stereotypní obrazy mužů a žen, vystupování z řady za pomocí make-upu, oblečení a doplňků.

1.2. Historie dragu

Kvůli obecnému stigmatu ohledně dragu, není historie dragu stoprocentně jasná, ale v této kapitole se podíváme na vlivy, které by se daly označit jako součást dragové historie.

Kdybychom jako drag brali už samotný akt stylizování se do jiného genderu než je nám biologicky určeno, mohli bychom jako začátek dragu označit období starověkého Řecka a Říma. Kde na profesionální divadelnické úrovni mohli, podle tehdejších pravidel, vystupovat pouze muži, ale mezi postavy, které ztvárňovali patřily nejen mužské ale i ty

ženské. V antickém divadle ke ztvárnění veškerých postav užívali především masky, o ošacení nebo make-up v této době ani tolik nešlo (Doonan, 2019).

V Shakespearovském divadle tato tradice zákazu vystupování žen přetrvávala, ale tentokrát už se výrazně zapojovalo oblečení i make-up a bylo tomu tak i dále až do 17. století, kdy bylo ženám povoleno vystupovat v divadlech. Pokračování této divadelní tradice ovlivňovalo další vývoj dragu jakožto teatrální formy umění.

Někteří historikové označují za začátek dragu šedesátá léta 19. století, kdy se ve Viktoriánské Anglii objevilo nám první známé spojení slova drag s crossdressingovým aktem Ernesta Boultona, který ho sám nazýval dragem (Martin, 2023). Nazval to dragem právě z důvodu, který jsme si už zmínili u původu termínu drag (tahání konce šatů po zemi).

Termín drag a obecně drag queens se začaly popularizovat koncem 19. století a začátkem století 20. skrze teatrální varieté vystoupení typu music hall³ a Vaudeville⁴. Specificky se zde jedná o drag balls (bály) z ballroom kultury, které byly významnou součástí performační černošské a latino kultury. Právě tyto drag balls velká část queens označuje jako svou vlastní historii a považuje je za místo vzniku dragu, tak jak si ho dnes můžeme představit. Velkým vlivem na tento názor má film *Paris is Burning* z roku 1990, který sleduje skupinu ballroom performerstva v New Yorkské čtvrti Harlem.

V prostředí ballroomové kultury se prezentují účastníci, jako kdyby šli po mole na módní přehlídce v různých kategoriích, které se dělily podle demografie účastníků a na každém bále bylo jasně určeno, kdo se do jaké kategorie může přihlásit, například *butch queen*, ve které chodí muži, které přitahují jiní muži (gayové, bisexuálové, queer muži atd.) nebo *femme queen*, ve které chodí trans ženy. Další z kategorií je *drag queen*, ve které se právě prezentovaly drag queens. Dále se mohly kategorie dělit do různých podkategorií do kterých patří například vogueing, ve které se účastníci, jak název vypovídá, předhání ve svých vogueing⁵ schopnostech, face, ve které účastníci dávají na odiv svůj obličej a prezentují různé aspekty svých obličejů, jako je například symetrie, femme queen realness, ve které se účastníci snaží co nejvěrněji zapadnout mezi cis ženy anebo butch queen realness, ve které se účastníci snaží co nejvěrněji zapadnout mezi heterosexuální muže.

³ Music hall je druh britského varieté, ve kterém se objevují různé druhy umění od zpěvu, přes komedii až k různým speciálním vystoupením

⁴ Vaudeville je ve svém jádru americkou verzí britského music hall

⁵ Vogue je forma moderního tance se specifickými prvky jako jsou pohyby rukou, provazy, duckwalk a jiné

Drag queens jsou součástí populární kultury už po staletí a jejich vystoupení se z ballroomu postupem času začalo rozšiřovat i na zpěv, tanec a lip-synching⁶, což jsou kvality, které jsou dnes standardem každé drag queen, zejména lip-synching, který tvoří důležitou část každého vystoupení, kde queen sama nezpívá. A nejen vystupování, ale také vzhled drag queen se značně posunul dopředu a také se jim ulehčilo samotné dosahování požadovaného vzhledu. Nyní už existují společnosti, které jsou na potřeby drag queens přímo zaměřené a tudíž už není tak náročné například sehnat boty na podpatku velkých velikostí nebo různou protetickou výbavu, jako jsou například prsa a také různé vycpávky, které si drag queens dříve musely vyrábět samy.

1.2.1. Historie dragu na území České republiky

Co se týče historie dragu na území České republiky, najdeme zmínku ještě méně a abychom mohli zmapovat jeho vývoj zde, byl by zapotřebí mnohem intenzivnější výzkum. Během rešerše jsem se setkala pouze s jednou historickou zmínkou o drag queen v Praze a jednalo se o vítěze soutěže o nejkrásnější masku na maškarním plese sdružení Přátelství⁷ v nočním podniku Batex v Revoluční ulici. Vítězem se stala drag queen vystupující pod pseudonymem Marcel Ferrari (Seidl, 2014). Batex byl obecně nejvyhlášenějším místem, kde se scházeli lidé z LGBTQ+ komunity, aneb, jak se tomu tenkrát říkalo *buzinec*. Otevřel se ve 30. letech 20. století a pořádaly se zde různé akce až do začátku Druhé Republiky, kde začalo docházet ještě ke větší perzekuci členů této komunity.

Nynější drag ušel velký kus cesty od prvotních drag queens z dob, kdy něco jako dělat drag, být trans a vůbec se oblékat jinak, než bylo očekáváno, bylo zakázáno. Důvodem proč se drag vůbec mohl vyvinout do té formy, jak ho známe dnes, jsou Stonewallské nepokoje. Stonewallským nepokojím se budu více věnovat v pozdější kapitole, díky kterým dnes obecně máme práva LGBTQ+ komunity a můžeme ve spoustě zemí beztréstně být sami sebou. Stále se ovšem nejedná o typ zábavy, co by byl univerzálně přijímaný a podporovaný. I přes stigma, se kterým se drag potýká, se dostal během posledních let do mainstreamové zábavy, hlavně díky úspěchu soutěžního pořadu RuPaul's Drag Race, který existuje už od roku 2009 a rozšiřuje povědomí nejen o dragu, ale i o dalších problémech, které se týkají LGBTQ+ komunity.

⁶ Lip-synching je forma vystupování na písničku a předstírání, že performer písničku skutečně zpívá, tím že otevírá pusu současně s textem písničky

⁷ Sdružení Přátelství byla organizace, která se snažila o emancipaci homosexuální menšiny

Poslední dobou, jak už jsem zmiňovala v úvodu, se opět začíná proti dragu bojovat a spousta lidí se snaží o zakázání dragu ve veřejných prostorech, nebo dokonce o zákaz dragu obecně. Naštěstí se to legislativně úspěchům (zatím) tolik netěší, ale v konzervativní společnosti jsou tyto návrhy zákazů velice populární a zločiny z nenávisti proti LGBTQ+ komunitě se opět navyšují.

2. Pražská drag a travesti scéna

Česká drag scéna je relativně malá a většina se soustřeďuje v Praze a drag queens dominují jako zábava v gay klubech. Zatímco v Praze dominují drag queens, travesti se soustředí na menší města a jezdí se svým vystoupením po celé České republice. A bohužel, jak jsem na základě rozhovorů zjistila, mezi těmito dvěma skupinami nepanuje harmonie a často se vzájemně slovně napadají a distancují se od sebe. Ani mezi samotnými drag queens nepanuje harmonie, protože berou drag velice kompetitivně a mají pocit, že spolu musí bojovat o publikum, aby byly úspěšnější než ostatní. K rozporu mezi drag queens se budu detailněji věnovat v pozdější kapitole.

Nyní se zaměříme na dynamiku mezi drag queens a travesti performerstvem, což je v poslední době považováno za velice kontroverzní téma a bývá hojně probíráno na sociálních sítích. Na otázku zda jsou travesti a drag to samé se můžeme setkat hned s několika názory. Za prvé, drag a travesti je to samé, jen se to nazývá kvůli původu jinak. Za druhé, jedná se o dvě naprosto odlišné věci. Za třetí, travesti je specifickou formou dragu. Zatímco drag queens mezi sebou vyloženě bojují, mezi drag queens a travesti performerstvem spíše dochází jen ke komentování se navzájem.

Travesti performerstvo tvrdí, že drag queens nepřináší nic nového tomuto stylu umění, nevidí na tom, co dělají drag queens, žádné umění, protože travesti performerstvo se tomu věnuje jinak. Travesti je z velké části založené na imitaci nějaké známé zpěvačky a na její písničky vystupují, jak už jsme si řekli dříve. Pro drag queens je imitace jen jeden aspekt dragu, protože dragu, jak už víme, je více druhů. Pouze imitačnímu druhu dragu se u nás nikdo moc nevěnuje, to bývá právě dominantou travesti performerstva.

Drag queens se zase naváží do vzhledu travesti performerstva, protože vzhled pro travesti performerstva není tak zásadní jako pro drag queens. Velká část queens u nás si na vzhledu zakládá, je to pro ně důležitou součástí jejich drag osoby, pomocí make-upu si tvoří svoji tvář, podle které je publikum poznává.

Drag queens a travesti performerstvo mají jednoduše řečeno jinak nastavené priority a občas mají problém se vzájemně pochopit. Travesti performerstvo chce hlavně pobavit, zatímco pro drag queens je pobavení jen jednou z částí toho co tvoří drag vystoupení a ne každá drag queen se snaží publikum pobavit. Drag queens se spíše snaží šokovat tím, co všechno pohybově dokážou. Takže nejen že mají nastavené priority jinak, ale také jejich finální vystoupení vypadá jinak.

Jak už jsem zmiňovala, drag queens se spíše objevují v klubech a jejich vystoupení právě v klubech bývají samozřejmě více taneční, energické s erotickým podtextem. Jejich publikum, z toho co jsem vyzorovala, bývají mladší queer lidé. Během večera mývají několik segmentů s krátkými vystoupeními, většinou během jednoho běžného večera vystupují dvě až tři drag queens. Občas mezi nimi najdeme i jiné drag performerstvo.

Travesti performerstvo se zase objevuje všude po republice. Soustřeďuje se spíše na komedii a imitaci a velice často také zapojuje publikum do svých vystoupení. Hlavním účelem je pro ně zabavit publikum a rozesmát je jejich imitacemi žen. Jejich vystoupení bývají stejná a jedná se spíše o vystoupení skoro až divadelního charakteru. Během jednoho roku jsem vystoupení určité travesti skupiny viděla několikrát a jednalo se vždy o to samé, následující rok se představení změnilo. Vypadá to tedy, že každou sezónu představení mění. Vystupují tedy většinou ve stejné sestavě na předem nacvičená vystoupení a bývá jich minimálně pět. Průběh večera, kdy se vystoupení koná, vypadá tak, že je představení rozdělené na dvě části a uprostřed bývá pauza. Jedná se většinou pouze o performerstvo napodobující ženy, ještě jsem se nesetkala, že by se travesti věnoval někdo, kdo by vystupoval jako muž. Demografie jejich publika bývá naprostým opakem, většinou postarší publikum, které je z velké části heterosexuální a také se jedná spíše o ženy. Samozřejmě můžeme najít také travesti performerstvo, které vystupuje v klubech, tam se většinou věnuje právě čisté imitaci nějaké zpěvačky s doprovodným „humorným“ komentářem⁸.

Jedním z dalších důvodů, proč si drag queens a travesti performerstvo nevidí přímo z očí do očí, je věkový rozdíl. Mezi drag performerstvem spíše najdeme mladší osoby, některé ani pořádně neví, co to je travesti a že něco takového existuje, protože vyrůstají v době, kde už je do jisté míry zpopularizovaný drag a tudíž když se chtějí něčemu takovému začít věnovat, volí právě drag. Mezi travesti performerstvem najdeme zase naopak starší

⁸ Humorný jsem dala do uvozovek z toho důvodu, že jsem se často setkala s humorem, který byl dosti problematický, zejména co se týče humoru založeného na stereotypch, které se týkají žen.

osoby, které už se tomu buďto dlouhodobě věnují, nebo zase vyrůstali v období, kde bylo u nás jen travesti a tudíž znají primárně to. Věkový rozdíl také znamená, že někteří z travesti performerstva úplně neovládají slovník který by nebyl problematický co se týče třeba genderu, někteří se to naučit chtějí, ale není to pravidlem u všech. Jak se mi svěřila během rozhovoru trans drag queen Metaxa, když párkrát vystupovala s travesti performerstvem, schválně ji misgenderovali⁹ po celou dobu jejich společného vystupování.

Mezi hlavní rozdíly mezi dragem a travesti bychom tedy mohli zařadit věk performerstva, demografii publika, způsob exekuce vystoupení, zaměření během vystoupení a původ. Rozdíly které mezi nimi jsou, nejsou až tak zásadní, že by se dalo říct, že se objektivně jedná o úplně jiný druh umění, i když někteří to tak pocítují. Každá skupina má své publikum, své způsoby jak to dělají a vzájemně si nějak nekonkurují. Kdyby zde existovala vyšší úroveň vzájemného respektu, tak by k nějakým sporům, které se občas stávají, vůbec docházet nemuselo. Jde zde do jisté míry pouze o otázku ega, ale tak je tomu i mezi drag queens samotnými.

3. Teoretické ukotvení

V závislosti na cíli práce je v rámci teoretické části potřeba ukotvit téma do existujících teorií o naší každodenní realitě jakožto způsobu kterým je utvářen svět kolem nás. Nacházíme se v realitě, ve které existuje představa binarity genderu, což znamená, že se gender dělí na dvě skupiny – na muže a ženy. O těchto dvou skupinách máme také představu, že jsou mezi nimi značné rozdíly co se týče charakteristik, vlastností a vzhledu – ty dělíme na maskulinní (muži) a femininní (ženy). Mezi základní teorie, na které tuto práci stavím, jsou sociální konstruktivismus, queer teorie a performativita genderu, které si v této části práce přiblížíme ve vztahu k mému tématu.

3.1. Sociální konstruktivismus

Podstatou teorie sociální konstrukce reality je předpoklad, že naše nahlížení a vnímání světa není objektivně existujícím faktem, ale je značně determinováno jazykem, společenskými normami, sociálními procesy a kolektivním míněním v rámci dané společnosti. Autoři teorie Berger a Luckmann (1999) ve své perspektivě zdůrazňují, že

⁹ Misgendering je akt buďto vědomého nebo nevědomého zaměňování zájmen který člověk používá.

Vědomý způsob misgenderování bývá používán jako způsob urážení a ublížení trans, nebinárním nebo genderqueer osobám.

realita je pojem relativní, není nám jasně dána, ale je neustále konstruována skrze sociální vztahy a interakce. Z široké škály možných realit, ve kterých se naše vědomí může pohybovat, sehrává pro člověka zásadní roli ta, kterou autoři nazývají realitou každodenního života (s. 25). Inherentní součástí každodenní reality jsou myšlenky a diskurzy, jimiž lidé dávají význam svět a svému jednání v něm. Myšlenky, praktiky a přesvědčení získávají v procesu institucionalizace a sociálních výměn postupně status reality.

V našem případě nás to zajímá zejména v kontextu genderu a genderových rolí, které jsou zásadními koncepty pro drag obecně. To, jak chápeme gender je dáno společností, ve které žijeme, což vysvětluje odlišné chápání genderu napříč kulturami. V naší západní společnosti (jíž je Česká republika součástí) jsou ženy považovány za ty, které se parádí a péče o jejich zevnějšek hraje významnou roli. Jak však upozorňuje např. Margaret Mead, u guinejského kmene Čambuli je tomu přesně naopak – za parádivé jsou považováni muži.. V tomto kmeni jsou obecně genderové role opakem těch, na které jsme zvyklí v západním světě (Kimmel, 2000). Na tomto příkladu můžeme vidět, že genderové role jsou skutečně dány sociokulturním prostředím, ve kterém žijeme, a není to jasně daným biologickým faktem.

Na dragu můžeme sledovat, jak je možné si s genderovými rolemi a identitou hrát, formovat a utvářet si je tak, jak nám to vyhovuje. Ukazují, že to, jak se chováme, skutečně není dáno biologickým determinismem, nýbrž je utvářeno sociálními vztahy.

3.2. Performativita genderu

Teorie performativity genderu od Judith Butler (2002), je postavena na tom, že gender není fixní a je sociálním konstruktem, který je utvářen každodenním opakováním akcí a vzorců chování. Opakování těchto aktů je podporováno a právě díky tomu, jsou tyto vzorce chování normalizovány a očekávány. Akty, které jsou opakovány, jsou imitacemi aktů, které už jsme viděli nebo zažili v minulosti, například děti opakují to, co vidí u rodičů a ti to zase viděli u svých rodičů. Takto jsou tyto akty stále opakovány a přenášeny dále na další generace.

Teorie od Butler nabízí možnost vzpoury proti těmto normám, když si uvědomíme, že gender skutečně je jen performativní záležitostí a začneme zpochybňovat tyto normy tím, že budeme vykonávat akty, které nejsou v rámci očekávaného. A právě drag je primárním příkladem, uvědomuje si a odhaluje že gender je performativní (Butler, 2002). Drag by se obecně dal pojmenovat jako přímo performování genderu, tak jak ho Butler popisuje. Předvádí chování, které je připisováno určitému genderu a přehnaným způsobem jej napodobuje.

V dragu dochází ke zpochybňování norem tak, že se performerstvo obléká, chová a obecně vystupuje tak, jak chce a nikoliv tak, jak je od nich očekáváno na základě jejich biologicky určeného pohlaví. Vědomě dramaticky přehrává tyto normy a vystupuje proti nim, skrze svá vystoupení, prezentaci a obecně skrze svoji existenci.

3.3. Queer teorie

Queer teorie vychází hned z několika kulturních kontextů jako je feminismus, hnutí příslušníků jiné než bělošské rasy a především hnutí menšinových sexuálních orientací a genderových identit. Jedná se tedy o interdisciplinární pole, které se zaobírá vším co je *queer*, tedy, kdybychom toto slovo chtěli doslovně přeložit, vším co je *zvláštní*. Jako queer zde tedy chápeme vše, co nějakým způsobem vybočuje z nastavených společenských norem. (Jagose, 1996)

Tato teorie si zakládá na bourání a zpochybňování tradičních norem a kategorií v rámci sexuality, genderu a sebevyjádření. Snaží se o zničení binárních kategorií jako jsou například muž/žena nebo také homosexuál/heterosexuál a o vytváření nových způsobů přemýšlení o sexualitách a identitách. Queer teorie se také opírá o teorii performativity genderu od Judith Butler, kterou jsme si představili v předchozí kapitole. Odmítá heterosexuálnost a cisgender jako normu a dává důraz na rozličnost sexualit a genderových expresí, které nahlíží spíše jako spektrum, na kterém se každý jedinec individuálně nachází. Zkoumá také normy, které se vážou na sexualitu a gender v propojení s mocí, určité identity jsou normalizovány a jsou nadřazovány těm, které se jim vymykají (Jagose, 1996).

Drag queens, jak už jsem zmiňovala, se taktéž snaží účelně o bourání těchto stanovených norem skrze své umění. Drag jakožto queer art forma, je úzce spjatý s queer teorií, protože obojí má kořeny právě v LGBTQ+ komunitě. Drag, jako ho známe dnes, je stále záležitostí převážně queer komunity, která je stále do jisté míry marginalizována, ba dokonce v některých kulturách tabuizována a o problematice se tudíž nemluví tak často. Drag pomáhá tyto problémy šířit dále díky své vzrůstající popularitě v západním světě.

4. Metodologie

Pro svůj výzkum jsem zvolila kvalitativní metody sběru dat, která nám umožní do větší hloubky poznat sociální realitu daného člověka. Kvalitativní výzkum nejlépe splňuje moje představy o tom, jak by měl výzkum probíhat, protože se zaměřuje na individualitu člověka a jeho individuální názory a pohledy na svět a jak ho prožívá (Novotná et al., 2019).

Ve svém výzkumu vycházím ze sociálního konstruktivismu, queer teorie a performativity genderu.

4.1. Polostrukturovaný rozhovor

Ke svému výzkumu jsem primárně využila metody polostrukturovaného rozhovoru. Pro rozhovory jsem měla předem připravené otázky, které mi daly strukturu, kterou jsem se řídila. Otázky byly položeny otevřeně, aby mělo moje komunikační partnerství dostatečný prostor na to, se vyjádřit. Před každým rozvozem bylo účastnictvo obeznámeno s tím, k čemu použiji informace, které mi budou poskytnuty a dalo mi verbální souhlas k použití svých výpovědí, který jsou zaznamenány vždy na začátku nahraného rozhovoru. Všechny rozhovory byly se souhlasem účastnictva nahrávány a účastnictvo mělo možnost kdykoliv požádat o vynechání částí rozhovoru, o kterých nechtělo, aby byly použity v mé práci. Všechny rozhovory jsem uskutečnila osobně v prostředí domácím, či kavárenském. Rozhovory probíhaly v rámci volného času zúčastněných a probíhaly bez přerušování, pouze s občasnými rozruchy z okolí. Rozhovory probíhaly v českém jazyce, až na jednu výjimku, kde se rozhovor uskutečnil v jazyce anglickém.

4.1.1. Výběr vzorku

Účastnictvo výzkumu jsem vybírala cíleně, aby byl vzorek co nejrozmanitější, jedná se tedy o drag queens, které se věnují odlišnějším druhům dragu, jinak se prezentují a mají různé důvody, proč se dragu věnují. Většina účastnictva se během trvání výzkumu pohybovala ve stejných kruzích či přímo ve stejné skupině. Jedná se o skupinu, kterou už více než rok sleduji a pravidelně chodím na jejich vystoupení, takže oslovit vybrané queens nebylo problémem. Všechny účastněné jsem nejprve oslovila osobně, obeznámila jsem je se svým záměrem a když s účastí ve výzkumu souhlasili, tak jsme se na přesném termínu domlouvali skrze sociální média. Účastnictvo výzkumu šlo do rozhovorů s nadšením a ochotou.

Na začátku výzkumu jsem uvažovala o anonymizaci mých informátorů, ale z důvodu, že česká drag scéna je opravdu malá, je skoro nemožné je stoprocentně anonymizovat. Kdybych ve své práci jména změnila, pro znalce pražské drag scény by nebylo těžké z výpovědí odhalit, o koho se jedná.

4.1.2. Techniky analýzy dat

Analýzu rozhovorů jsem uskutečnila pomocí segmentace a kódování. Rozhovory jsem nejprve přepsala formou doslovné transkripce. S tím, že části rozhovorů, u kterých jsem

byla požádána, ať nejsou použity, jsem ani nepřepisovala. V přepsaných rozhovorech jsem hledala úseky, které se týkají výzkumných otázek. Úseky jsem značila kódy a psala jsem si k nim poznámky, které mi pomohly hledat vztahy mezi kódy a utvářet kategorie, podle kterých jsem následně tvořila kapitoly.

4.2. Zúčastněné pozorování

Další metodou, kterou jsem ve svém výzkumu použila, je zúčastněné pozorování. Při prvotním pozorování jsem si právě vybírala i vzorek pro rozhovory. Pozorovala jsem tedy drag queens v prostředí, kde často vystupují, což jsou gay kluby, nebo i jiné „queer-friendly“ prostory, kde se odehrávají drag shows. V pozorování šlo nejen o to, jak se v tomto prostředí chovají samotné drag queens, ale i lidé, co tyto prostory navštěvují, ať už účelně, aby drag show viděli, nebo se jen ve stejný večer v klubu objevili. Sledovala jsem hlavně jak spolu drag queens a návštěvníci klubu interagují, ale také jsem sama s dalšími návštěvníky navazovala kontakty a prováděla krátké, neformální rozhovory.

Jakožto členka queer komunity jsem se v tomto prostředí pohybovala jako „insider“. Sice jsou prostory jako gay kluby, většinou navštěvovány cis gay muži, fakt, že se tam v určité večery konají drag shows, tyto prostory učinily přístupnější i pro další členstvo queer komunity. Pravidelnými návštěvami jsem se v klubech stále více cítila „jako doma“ a rychle se mi podařilo navázat přímé kontakty s účinkujícími. S některými z nich se mi dokonce podařilo navázat přátelské vztahy.

Během pozorování jsem si zapisovala poznámky z terénu. Zaznamenávala jsem si důležité části zmíněných neformálních rozhovorů a také chování drag queens v určitých situacích, které se během drag shows odehrávaly.

Poznatky, které mi přineslo zúčastněné pozorování, mi pomohly lépe pochopit, co znamená drag pro LGBTQ+ komunitu. Pozorování mi také umožnilo sledovat, jak v praxi vypadá práce drag queens s femininitou, jak ji „dělají“ i jak ji samy vnímají. Zároveň jsem viděla jak mezi sebou drag queens interagují, jakým způsobem spolu mluví, jak mluví o sobě, a mnohokrát jsem byla svědkem dramát, která se mezi drag queens dějí.

4.3. Pozicionalita

Důležité pro porozumění mého pohledu a vztahu k tématu, které mohly ovlivnit můj výzkum, je vymezení mé vlastní pozicionality. Protože se identifikuji jako členka queer komunity, bylo pro mě jednodušší navázat kontakt s místními drag queens a získat jejich důvěru. Zároveň mi při rozhovorech z důvodu vzájemného pochopení byly sdělovány

informace, které by člověk mimo komunitu mohl špatně pochopit, nebo jim nedával takovou váhu. Například občas používaly fráze, které by si někdo mohl vyložit jako nevhodné či nekorektní. Jako fanynka dragu jsem do výzkumu vstupovala už s nějakým povědomím o tom, co drag znamená, s jakou estetikou pracuje, jak to v dragovém prostředí může vypadat, co můžu očekávat, jak se budou queens v tomto prostředí chovat a jak se budou vyjadřovat. Chápala jsem velkou část slangu, který se v drag prostředí používá. Během výzkumu jsem také se všemi navázala přátelský vztah, což značně ovlivnilo způsob, kterým se mnou účastnictvo výzkumu hovořilo a co vše se mnou bylo ochotno sdílet.

Všechny tyto faktory ovlivnily můj výzkum. Jak už jsem zmiňovala, moje komunikační partnerstvo bylo otevřené a sdílné. Rozhovory probíhaly, jak mohu posoudit, pro obě strany příjemně a s nadšením. Myslím si, že kdybychom předem nenavázali tyto vztahy, tak by výsledek a průběh rozhovorů vypadal jinak, obzvláště kvůli paradoxně introvertním osobnostem většiny mých informátorů v civilu.

Zároveň ale měly tyto faktory i lehce negativní dopad. Obzvláště v případech, kdy informátoři neměli potřebu rozvádět a dopodrobna popisovat určité situace či události, protože jsem u nich byla přítomna. Třeba když drag queens mluvily o svých vystoupeních nebo o svém vzhledu. Nebo také některé pojmy, které se v tomto prostředí vyskytují, neměly potřebu vysvětlovat s domněním, že už tyto pojmy znám. Také když mluvily o svých drag inspiracích, tak dotyčné nepopisovaly, pouze řekly jméno a očekávaly, že je budu znát, což byla ve většině případů pravda.

4.4. Představení informátorů

1) Blacktail

První z mých informátorů je Blacktail, trans muž, který se aktivně věnuje dragu necelé dva roky. Nejdříve vystupoval jako drag queen Miss Blacktail, nyní vystupuje i jako drag king Mr. Blacktail. Drag bere jako způsob, jak udělat něco pro komunitu. Mimo drag studuje. Rozhovor proběhl 25. 3. 2023.

2) Gizela Kova

Druhým z mých informátorů je Gizela Kova, cis muž, který se aktivně věnuje dragu už šest let. Gizela pořádá a hostuje drag shows a karaoke večery, ale v osobním životě má i jiné zaměstnání. Drag bere jako způsob, jak bavit ostatní. Gizela jako jediná původem nepochází z Česka a češtinu tím pádem neovládá, a tak rozhovor s ní probíhal v angličtině. Rozhovor proběhl 12. 4. 2023.

3) Smokee Kween

Třetím z mých informátorů je Smokee Kween, trans žena, která se aktivně věnuje dragu už šest let. Drag bere jako svůj hlavní zdroj příjmů. Rozhovor proběhl 21. 4. 2023.

4) Taura Nark

Čtvrtým z mých informátorů je Taura Nark, je genderově fluidní, dragu se věnuje tři roky, ale aktivně vystupuje necelé dva roky. Drag bere jako vyjádření své femininní stránky. Mimo drag studuje a pracuje. Rozhovor proběhl 25. 4. 2023.

5) Ingrid Proxima Torque

Pátým z mých informátorů je Ingrid Proxima Torque, je nebinární, o drag se zajímá už sedm let, tři roky se dragu věnuje a aktivně vystupuje necelé dva roky. Drag bere jako způsob, kterým může vyjádřit svou femininitu. Mimo drag studuje. Rozhovor proběhl 27. 4. 2023.

6) May Day

Šestým z mých informátorů je May Day, cis muž, který se dragu věnuje čtyři roky, ale aktivně vystupuje rok. Drag bere jako vyjádření své femininní stránky. Mimo drag pracuje. Rozhovor proběhl 28. 4. 2023.

7) Metaxa

Sedmým z mých informátorů je Metaxa, trans žena, která se dragu věnuje pět let, ale aktivně vystupuje dva roky. Drag bere jako způsob, jak vyjádřit svou hyper femininitu a extravaganci. Mimo drag pracuje. Rozhovor proběhl 9. 5. 2023.

5. Práce s femininitou

K drag art formě patří práce s femininitou/maskulinitou. V případě drag queens, se jedná hlavně o femininitu. V rámci transformace ze své běžné osoby do své drag osoby utváří drag queens femininitu pomocí vzhledu a chování. Ať už jde o vytváření femininních prvků, nebo o jen zveličeni femininních stránek kterými performeři*performerky disponují. Drag poukazuje na to, že co je obecně považováno za femininní je konstruováno společností ve které žijeme, tím že se to může lišit od toho, co jednotlivé drag queens na sobě označují za femininní, tudíž co je femininní je proměnné a není fixní. V této kapitole se budu zabývat tím, jakým způsobem vybrané drag queens femininitu utváří, zda svá těla nějak upravují, nebo zda mění styl, kterým mluví, jak se chovají, co na sobě mění.

Jedním ze způsobů, kterým drag queens vytváří svou femininitu je skrze úpravy těla, jako jsou vycpávky, korzety, paruky, make-up a případně i protetika (zejména umělá poprsí). Nejvíce rozšířené u nás jsou hlavně paruky a make-up. Většina performerstva, se kterým jsem uskutečnila rozhovory, nicméně nemá potřebu své tělo upravovat pomocí vycpávek, protože se cítí i bez toho dostatečně femininní. Jak říkají, dávají své femininitě prostor namísto toho, aby ji „uměle“ vytvářeli. Což je něco, co mě překvapilo, protože měla jsem za to, že své tělo neupravují zejména kvůli nedostatku finančních prostředků nebo kvůli času, který zabere úprava těla a nikoli kvůli pocitu dostatečné vlastní femininity. Například Ingrid Proxima Torque poznamenává: „Mně se moje postava líbí neupravená i když jsem v dragu, mě přijde v mých očích ženská.“ Výpověď Ingrid poukazuje na to, že to, co je femininní a co je maskulinní je subjektivní, každý vnímáme femininitu a maskulinitu jinak. Sama říká, že má hranice toho, co je femininní a co je maskulinní, hodně posunutě, což vychází i z toho, že se v osobním životě identifikuje jako nebinární osoba. Podobně jako Ingrid to vidí i Taura, která své tělo rovněž popisuje jako více ženské než mužské, tudíž nemá potřebu ho upravovat, krom občasného využití korzetu nebo protetického poprsí, aby vyvážila své přirozeně větší boky a pozadí.

Pro „nové“ drag queens už vycpávky nejsou považovány za nutnost a dělají drag bez vytváření tradičně ženské siluety. Často proto, že chtějí v dragu ukazovat své tělo takové, jaké je, protože jsou s ním spokojeni a chtějí ho dávat na odiv. Tak to například vnímá May Day: „Když jsem v dragu chci se ukázat, chci, aby mě všichni viděli.“ Najdou se ale drag queens, které jsou opačného názoru a říkají, že vytváření ženské siluety je pro tuto art formu stěžejní. Gizela Kova k tomu říká: „Protože konec konců se vydáváš za ženu. Takže musíš udělat něco pro to, aby to vypadalo, že ti skutečně záleží na tom, co děláš.“ Představy, které má Gizela o dragu se značně liší od zbytku performerstva, se kterým jsem mluvila, zejména kvůli tomu, že drag dělá čistě protože chce pobavit publikum, a ne jako způsob pro uvolnění své femininní stránky. Gizela bere drag jen jako převlek, jako nějaký kostým, který by bez vycpávek nebyl kompletní. Tudíž ji nejde o naplnění femininity jako takové, ale pouze o vyplnění podmínek jak podle ní má drag queen a potažmo žena, vypadat.

Často jsem se setkávala s výpovědí, že dělání dragu je způsob, jak být „bezpečně“ femininní nebo dokonce hyper-femininní a extravagantní, protože od drag queens se to očekává, a tudíž je za to nikdo nebude soudit, naopak je za to budou oslavovat. Zároveň tím, že jsou v dragu, v určité formě přestrojení a kolikrát jsou skoro k nepoznání, tak nemusí být jejich drag persona propojována s jejich personou „out of drag“. Metaxa k tomu říká:

Umožňuje mi [drag] vlastně jak vzhledově, jako třeba vzít si na sebe něco, co bych si na sebe normálně nevezla v normálním životě, nebo bych se hodně bála. Vlastně když člověk má na sobě drag, tak je mu jedno co si o něm kdo myslí, prostě protože máš na sobě přestrojení. Mezitím co v reálném životě, já mám občas problém si vzít sukni na veřejnost, protože se mi furt děje, že na mě někdo pokřikuje. Nebo jako já ty pokřiky až tak neřeším, ale když jsem teď posledně na sobě měla sukni a celkově jsem byla femmed up, dolled up, tak ke mně přišla skupina straight týpků a já jsem seděla na lavičce a oni mě jako začali objímat, pak zjistili, že jsem trans a začali mít jako nehorázný shity. Takže je to taková bezpečná way jak se doll upnout. (Metaxa)

Metaxa, která otevřeně žije jako trans žena, často užívá drag k tomu, aby se mohla bezpečněji oblékat tak, jak by si přála i ve svém osobním životě, hyper-femininně a extravagantně. V dragu své tělo vycpávkami neupravuje, sama říká že své tělo miluje a veřejně ho ukazuje. I bez úpravy těla je schopna vypadat hyper femininně, obzvláště díky energii, kterou vyzařuje a svému chování. Dle svého názoru nemá potřebu své tělo upravovat tak, aby vypadalo normativně femininní, naopak ukazuje, čím je její tělo přirozeně femininní. Zároveň poukazuje na to, že nějaké alterace těla by pro ni byly spíše překážkou při vystupování: „... prostě drag je hodně uncomfortable, hodně uncomfortable a tím, že I'm a slut a miluju se plazit po podlaze a házet vlasama, to úplně jako v korzetu nemůžu.“

Obdobně to aktuálně vidí i Smokee, která sice dříve své tělo upravovala, ale nyní, jak sama říká, se nachází v přechodném období, kdy přestává používat *body*, tzn. přestává používat vycpávky pro úpravu těla. Stále ale používá protetická prsa, o kterých říká, že dokud ji nenarostou tak je nesundá a stahovací prádlo, které je pro ni osobně důležité a odmítá bez něj vystupovat a korzet. Ale snaží se, aby její silueta odpovídala „přesýpacím hodinám“, což je tvar, který se tradičně připisuje ženské siluetě.

Blacktail taktéž využívá drag k tomu, aby vyjádřil* svou hyper-femininitu, se kterou měl ze začátku složitější vztah, popisuje ho takto: „A měl jsem za to, že trans muži nemůžou dělat nic femininního, protože by cheatovali. Protože chtěli být muži a najednou chtějí být ženy. To jsem byl ve stádiu, kdy jsem byl hyper maskulinní, abych si něco dokazoval a abych ostatním něco dokazoval.“ Ve svém dragu tělo rovněž moc neupravuje až na občasný korzet, ale přijímá ho takové, jaké je. Korzet by nosil rád ale ten, co vlastní, mu nedělá tvar těla takový, jaký si ho představuje což je hourglass a na nový, který takový efekt měl nemá

dostatek finančních prostředků. Jako drag queen zároveň ukazuje i některé tradičně maskulinní prvky, které ale osobně označuje za přírodní a nechce je skrývat.

Nemám rád brát si silonky, kromě teda fishnetů, protože si přijdu, že se moc schovávám pod tím, schovávám svoji personalitu, protože, já vím, že to zní strašně silly, ale pro mě jsou chlupy strašně důležité, protože mi to hodně pomáhá se cítit maskulinně. Přijde mi ale, že chlupy jsou přirozená věc a člověk by neměl schovávat něco přirozeného, pokud mu to osobně nějak nevádí. (Blacktail)

Často opakovaným tématem je *přirozenost*, ne vždy queens přímo zmiňují přirozenost, ale z jejich výpovědí vyplývá, že se o ni jedná. Jako přirozené zde chápou svá těla tak jak vypadají, bez úprav které mohou sami provést, tam zapadají především vycpávky. Obvykle se za přirozené považuje tělo, které neprošlo žádnou změnou, ale zde se potýkáme s drag queens, které se identifikují jako trans* a ty berou za přirozené i svá těla, která prochází nebo prošla tranzicí. Když mluví o úpravách těla tak zmiňují, že radši ukazují svá vlastní těla. Některé queens ani nechtějí nosit silonky, například Blacktail, jak už je zmíněno výše nebo taky Metaxa: „Já třeba v dragu ani tolik nenosím silonky, i když je to dobrý na stagi. Je to celkově o tom mým vibu, prostě I love to get dolled up, ale je to pro mě trošku i ten political act, protože veřejně vystavuju svoje trans body a nijak ho neupravuju.“ Metaxa fakt, že své tělo neupravuje a vystavuje ho, bere jako politický akt. Za politický akt to zde považuje ve smyslu, že se nesnaží své tělo upravovat tak, aby zapadalo do jedné konstruované genderové kategorie, ale nechává ho přirozené.

Obecně se na české drag scéně málo objevuje, že by drag queens své tělo upravovaly aby vypadalo tradičně femininní. Místní queens spíše ukazují, že femininita se dá vyjadřovat více způsoby, než jen tvarem těla. Feminizují si hlavně obličej za pomoci make-upu. Konturováním, zvýrazňováním různých částí, jako jsou například rty a pomoci dalších triků jsou schopné transformovat svůj obličej mnohdy k nepoznání. Toho jsem byla sama svědkem, když jsem prováděla pozorování. Ze začátku jsem mnohokrát nebyla schopna přiřadit drag queen k tváři bez make-upu. Například, když jsem poprvé byla pozvána si přisednout ke stolu, kde vždy během vystoupení sedají drag queens, ať už ty které vystupují, a čekají, kdy na ně dojde řada nebo ty, které zrovna ten večer nevystupují, ale přišly podpořit své *sestry*¹⁰. V ten večer jsem poprvé viděla Ingrid bez make-upu, prozradil jí až její

¹⁰ Slovem sestry se queens, které se navzájem berou jako drag rodinu, oslovují

specifický hlas, který jsem dobře znala. Ale na první pohled jsem si myslela, že tam sedí někdo úplně jiný.

Důležité je také zakrývání maskulinních znaků jako jsou penis a vousy. Z queens, se kterými jsem dělala rozhovory ani jedna nepatří k tzv. *bearded queens*¹¹, ale můžeme jich na pražské drag scéně také pár potkat, například Janny Jill. Janny má vždy knír, který je součástí jejího vzhledu. Queens, se kterými jsem vedla rozhovory si tedy vždy tvář oholí a zakryjí make-upem tak, aby nebylo poznat, že jim vousy/knír vůbec rostou. K *tucking*¹² se během rozhovorů vyjádřila pouze Ingrid, která zmínila, že vždy praktikuje tucking a také Blacktail, který tímto procesem procházet nemusí, protože penis nemá. Ale při pohledu na zbývající queens je zřejmé, že tucking praktikují, protože náznaky penisu nebo varlat u nich vidět nejsou ani v těch nejodhalenějších outfitech.

Další důležitou složkou tvorby femininity je chování a pohyby, které jsem rovněž během pozorování zkoumala. Právě styl, kterým se v dragu během vystoupení pohybují dotváří „ženskou iluzi“, protože jen vzhled není dostačující. Queens, se kterými jsem výzkum uskutečnila se během svých vystoupení pohybovaly ladněji a svůdněji, což jsou způsoby, které jsou tradičně označovány za femininní než v civilu. To jsem vyzorovala například u Gizely, když jsem se s ní viděla mimo drag: „Gizelin jazyk těla když není v dragu je jiný. Když se pohybuje, tak se nesnaží vystupovat z řady jak je u ní v dragu zvykem, zapadá mezi ostatní, je uzavřenější.“

Rovněž způsoby mluvy a hlasu, kterými se drag queens vyjadřují značně ovlivňují celkový dojem. Co se týče změny hlasu, tak žádná z queens svůj hlas nijak zásadně nemění, když jsou v dragu v porovnání s hlasem, kterým mluví, když v dragu nejsou, pouze mluví afektovaněji. Často se mezi sebou oslovují v ženském rodě: „Jinak s holkama, vidíš to, s holkama spolu většinou vždycky mluvíme v ženským rodě...“ (May Day), ale když mluví o sobě, tak o sobě mluví většinou v rodě, kterým o sobě mluví i mimo drag. Ale jsou zde i queens, kterým se vyloženě nelíbí, když o sobě v dragu mluví v mužském rodě, nebo když je tak v dragu někdo osloví, i když ho normálně používají mimo drag. Takhle to vidí například Ingrid:

¹¹ Bearded queens jsou, jak název vypovídá, drag queens, které do svého vzhledu zapojují své kníry nebo vousy, kterými normálně disponují mimo drag

¹² Tucking = technika schovávání penisu a varlat tak, aby nebyly skrze oblečení nápadné

... trochu mi vadí, když o mě někdo mluví jako on, když jsem v dragu. Ale jako nic neřeknu, protože mi to nevadí na tolik, abych začínal nějaký hroty s lidma, jakože nejsem žádný on, když jsem v dragu, je to prostě takový zvláštní. (Ingrid)

Většinu času se oslovují drag jmény, která jsou femininní. Nutné je podotknout, že spolu velice často hovoří v anglickém jazyce, protože je v dragu spousta termínů, které se nedají úplně přeložit. Zároveň se mezi nimi často objevují cizinci, sama Gizela ani česky neumí, a nechtějí, aby se někdo cítil vyloučen ze skupiny protože nerozumí. Angličtinu v tomto prostředí dokonce považují za přirozenější.

Zásadním poznatkem, ke kterému jsem v této kapitole došla, je to, že novější generace drag queens se odklání od tradičního utváření femininity v dragu, které je postaveno na protické femininitě a spíše zdůrazňují, že femininita může být utvářena i jinak. Představy o tom, co je a není femininní, mají posunuté. Hledají, co na sobě vnímají jako přirozeně femininní a zdůrazňují to. Dávají tedy prostor své vlastní femininitě. Svá těla většina z dotázaných queens neupravuje nijak zásadně, pouze zakrývají maskulinní prvky a zdůrazňují části svých těl, které vidí femininně. Největšími vizuálními úpravami co dělají jsou make-up, nošení paruky a oblékání extravagantnějších outfitů.

6. Drag: mezi politikou a zábavou

V této kapitole se zabývám tím, co drag znamená pro LGBTQ+ komunitu, co je role dragu v této komunitě, čím může být přínosný pro její členy, případně pro ostatní. Jak tyto otázky vidí drag performerstvo a jak to vidí jejich publikum.

Drag lze primárně vnímat jako queer art formu a zároveň jako politický aktivismus. Když se podíváme do minulosti, do dob, kdy dělat drag, nosit něco jiného než bylo očekáváno (na základě biologického určení pohlaví), a vůbec být otevřeně homosexuální bylo zakázáno, tak se dozvíme, že mezi prominentní osoby ve Stonewallských nepokojích patřilo, mimo jiné, spousta drag queens. Nejznámější osobou z dob těchto nepokojů byla Marsha P. Johnson, drag queen, gay aktivista*ka a genderově nekonformní osoba. Když se začaly konat první „pochody hrdosti“, byly drag queens vždy v popředí, jak trefně zmínila Ingrid „...maskoti LGBT komunity...“.

Na naší malé české drag scéně se ale s vnímáním dragu jako součásti aktivismu či drag aktivismem setkáváme jen na určitých místech, v určitých „housech“. Třeba May Day, která se sama aktivismu během dragu věnuje jen okrajově, má pocit, že je náročnější do

vystoupení zařadit nějaký aktivistický prvek, jako je vyjádření se k politické události, vyjádření podpory nějaké marginalizované skupině nebo nějaké poslání, aby to nevypadalo nějak kýčovitě „Já si myslím, že drag je strašně dobrá forma k tomu vyjádřit nějaký svý názory, třeba politický nebo sociální, ale ne každej s tím umí pracovat. Tady v Praze pár lidí, kteří to zvládají a kteří to dělají a pak jsou tady lidi, kteří to dělají jenom pro zábavu.“ (May Day) V rámci mého vzorku se většina queens aktivismu záměrným způsobem moc nevěnuje, ale považují už jen ten akt dělání dragu za formu aktivismu.

...myslím si, že za každým vystoupením je nějaký politický akt, že se takhle nikdo nebojí jít ven a vystupovat takhle je pořád dneska hodně lidma odsuzovaný, takže z toho důvodu si myslím, že je to politický akt do jisté míry u každého. (Ingrid)

To co zde popisuje Ingrid, fakt že jen dělání dragu je aktivistická činnost, vychází z toho, že v široké společnosti je primárně uznávána genderová binarita a jsou dané určité představy o tom, jak by ženy a muži měli vypadat. Drag ale vychází proti tomuto názoru a hrají si s expresí genderu, dávají najevo, že tato představa genderové binarity je chybná a že lidé nemusí zapadat do jedné či druhé kategorie. Poukazují na to, že jsou tyto kategorie konstruované společností, že nejde o něco, co je pro nás vrozené, ale je to něco co se učíme a poté to performujeme.

Často jsem se setkala s názorem queens, že drag napomáhá k mazání genderových stereotypů tím, že se vymyká tomu, co je očekávané, jak zmiňuje například Metaxa ve svém popisu dragu: „Je to vlastně jedno velký fuck you všemu, co jsme byli naučení, je to velký fuck you genderovým stereotypům, je to velký fuck you patriarchátu a je to vlastně, dá se říct krásný.“ Pomocí dragu performerstvo ukazuje ostatním queer lidem, že se nemusí bát také bourat tyto hranice a nastavené stereotypy a že v nich mohou najít tu podporu, co potřebují k tomu, aby mohli být sami sebou. To samé platí i pro lidi mimo komunitu, kteří se také mohou prezentovat jak chtějí, například co se oblečení týče, nemusí se bát oblékat extravagantně nebo použít extravagantní make-up. Během výzkumu jsem se například setkala s heterosexuálními ženami, kterým drag pomohl nebát se zařadit extravagantní make-up do běžného života.

Dalším způsobem aktivismu na české scéně jsou například drag shows, které jsou pořádány jako benefiční akce a výtěžek z nich jde na podporu komunity. Jedním z příkladů byla show na pomoc queer lidem během začátku války na Ukrajině, kterou pořádala Gizela v březnu roku 2022 a které se zúčastnily queens z různých částí drag komunity.

Jedním z dalších důležitých témat je určitě šíření body positivity, zejména ohledně trans bodies. Trans queens se nebojí ukazovat, že jejich těla jsou jiná a dávají je veřejně na odiv. Jak už jsem zmiňovala v předchozí kapitole, vnímá to takto například Metaxa. Podobně to má i Blacktail, který během svých vystoupení nejen že neschovává jizvy na hrudi po operaci, ale přímo je i zdůrazňuje. „Nebo za mnou přišel jeden trans týpeček, že už se nestydí za svoje jizvy, jenom díky tomu, že jsem si dal na jizvy třpytky, když jsem vystupoval, že jsem je takhle ještě zvýraznil a embracenu.“ (Blacktail) Tím že se samo performerstvo nestydí za svá těla, pomáhá divákům také svá těla přijmout taková, nestydět se za ně a dokonce je i oslavovat.

Drag jako queer art forma je u nás více rozšířený, zejména jako zábavná a obohacující složka queer spaces. Drag oživuje queer spaces a patří mezi jednu z nejpopulárnějších forem zábavy v těchto prostorech, může podporovat jejich návštěvnost a obzvláště přivádí nové návštěvníky a mění tím trochu osazenstvo klubu. „Gay kluby vždycky mají drag queens, protože jsou páteří komunity, jinak by to byl jeden velký bathhouse¹³.“ (Gizela) Drag spojuje návštěvníky v těchto prostorech a vytváří unikátní místo, kde se každý může cítit vítán, pokud nebude omezovat ostatní. Jak už jsem zmiňovala, drag shows pomáhají otevírat prostor i pro ostatní a setkávají se nich rozliční člené*ky queer komunity. Během mého výzkumu jsem se setkala se spoustou queer lidí, kteří se například v gay klubech normálně necítí tolik vítání a necítí se úplně komfortně, ale ve večery, kdy se shows konají pociťují naprostý opak. Zejména to tak pociťují ženy, nebinární osoby a trans lidé. Není to tolik prostorem, ale zejména publikem, které queens přitahují a queens samotnými. Prostor se díky této přítomnosti mění v safe space¹⁴ pro všechny, všichni mohou být sami sebou, bez utlačování a předsudků. Jako safe space mi tento prostor označily všechny queer ženy, se kterými jsem během výzkumu vedla neformální rozhovory a pociťovala jsem to i já sama. Například jedna queer fanynka dragu tento pocit popisuje následovně: „Normálně bych sem nešla, ale když je tu Gizela a ostatní, tak je to pro mě safe space.“ Nejen že se lidé cítí bezpečně, ale mají také způsob, jak se seznámit, jak romanticky, tak přátelsky. Za období kdy jsem tyto shows navštěvovala, jsem rozšířila svůj kruh queer přátel, který do té doby byl skoro neexistující a stejně to pociťují i jiní pravidelní návštěvníci těchto akcí.

¹³ Bathhouse, v překladu lázně, je termín v gay komunitě, existují gay bathhouses, které fungují jako místa pro cruising (sex na veřejnosti).

¹⁴ Safe space, v překladu bezpečné místo, pojem který se váže k pocitu bezpečí, nemusí se vázat na konkrétní místo, ale například ke skupině lidí.

Setkáváme se i s tím, že se samotné queens necítí vítány v queer prostorech, specificky v gay klubech, ve kterých se pohybují cis homosexuální muži. Queens se občas setkávají s tím, že jsou z nich znechucení a nelíbí se jim, že jim zasahují do prostoru, který považují jen za jejich vlastní. „...cis gayové, co přijdou do klubu, vidí tam drag show a jsou úplně disgusted...“ (Metaxa) Sama jsem se s tím „znechucením“ z drag queens setkala během mého výzkumu. Když byla drag show v klubu a někdo tam namátkou přišel, často se stalo, že po chvíli se odebrali někam jinam, protože, jak jsem se doslechla, složení osazenstva klubu jim nevyhovovalo nebo se jim právě nelíbilo, že tam ten daný večer nějaké drag queens vystupují a je tím omezen jejich čas na tanečním prostoru. Když se poté drag večery opakovaly pravidelně každý týden ve stejné dny, začalo osazenstvo klubu opadat, protože ti, kteří do klubu za dragem nechodili, už věděli, které večery jim nebudou vyhovovat.

Během období Prague Pride se z drag queens stává značně vyhledávaná zábava, počet vystoupení, které drag queens pořádají se zvyšuje a zvyšuje se i jejich návštěvnost. Lidé, kteří normálně drag nějak nezajímá, se rádi zajdou podívat. Pride Village na Střeleckém ostrově se neobejde bez několika drag vystoupení za celý týden konání festivalu a na zakončení na Letenské pláni je jim poslední roky věnováno celé jedno podium. Můžeme tedy sledovat značný nárůst popularity během tohoto týdne. Když jsem během festivalu navštívila klub nebo přímo samostatnou drag show, byly tyto prostory značně více zaplněny než během zbytku roku. Stává se z queens nejen vyhledávaná zábava, ale taktéž svým způsobem tvář a hlas komunity, tím, že jsou extravagantní a výrazné, jak vizuálně, tak svými názory. Explicitně na svých vystoupeních dávají najevo svůj názor na aktuální dění a tím dávají prostor ostatním se k nim připojit. Je zcela běžné, že se queens po, během, nebo před svým vystoupením nějak vyjádří k aktuální situaci, i když se může jednat jen o krátký výrok. Ale i krátký výrok může mít velký dosah a vliv na publikum.

Mezi to nejdůležitější, k čemu jsem v této kapitole došla, je to, že drag queens pomáhají propojovat LGBTQ+ komunitu a otevírají prostor pro všechny, kteří podobně smýšlejí. Jenom tím, že se dragu vůbec věnují a pohybují se takto v nějakém veřejném prostoru dávají najevo své stanovisko, se jedná svým způsobem o nějaký politický akt, protest proti tomu, co je od nás ve společnosti tradičně očekáváno. Svou existencí napomáhají ostatním se nebát „ukázat své pravé barvy“, experimentovat s vyjadřováním vlastní genderové identity a vymykat se tomu, co většina české společnosti považuje za *normální*. Zároveň ale drag queens nejsou vždy úplně vítané a to nejen v heteronormativních

prostorech, ale v i těch, které by měly být určeny jako safe space pro všechny queer osoby. Bohužel tyto prostory jsou dominantou cis gayů a některým z nich se nezamlouvá když jsou návštěvníci klubu osoby ze všech částí LGBTQ+ komunity.

7. Vztahy na pražské drag scéně

Pražská drag scéna se po většinu času vyznačuje silnou rivalitou mezi rozličnými drag skupinami. Aspoň tedy tomu tak je mezi drag queens, ostatní drag performerstvo jsou taková samostatná kategorie, která jen tak v klidu koexistuje. Co se týče drag queens, ty k nějaké klidné koexistenci, i dokonce k podpoře, dosahují během festivalu Prague Pride, kdy je všude dost zájemců o drag a tudíž nemusí *bojovat* o své publikum. Nebo své publikum dokonce sdílí najednou.

Když si zase vzpomenu na tu Pride village, tak prostě v backstagi jsme se s queens, se kterými normálně nevystupujeme, ty co jsou v jiný skupině, dokázali normálně komunikovat, protože jsme měli jeden společnej cíl a to zabavit celej Střelečák. (Metaxa)

Když jsem se ptala queens na jejich vztahy v rámci komunity, většina začala mluvit o rivalitě, závistivosti, dramatech i přesto, že je pražská scéna hodně malá a není nutné spolu tolik soutěžit. Často v minulost docházelo k tomu, že jedna skupina queens oznámila jednu velkou show na určité datum a zanedlouho se objevila show jiné skupiny v to samé datum. V těchto případech šlo vyloženo o soutěže popularity. A nejde jen o dramata mezi skupinami, ale často dochází i k dramatům v rámci skupiny. Jak samy queens říkají, *drag sisterhood*¹⁵ na naší scéně není vůbec *sisterhood* ale je to z velké části falešné. Třeba Gizela, která na to kouká z pohledu člověka který nejen vystupuje, ale také spoustu akcí organizuje to vidí následovně: „Tento drag sisterhood je z velké části falešný, je to sesterství jen když se to lidem hodí, jste sestry jen když si nabízíte možnost vystoupení.” (Gizela) To je také jeden z důvodů proč Gizela odmítá uskupení kolem sebe označit za drag house a název House of Kova používá jen jako název pro svá vystoupení. Tvrdí že to pravým housem nazvat nemůže, protože se k sobě queens v housu chovají jinak, chovají se jako rodina, neboli *chosen family*¹⁶, vystupují jen spolu a nezrazují se navzájem, což se v jejím okruhu

¹⁵ V překladu sesterství, odvozeno od toho, jak se drag queens mezi sebou oslovují jako sestry.

¹⁶ Druh rodiny, který existuje nejen v prostředí dragu, ale i v samotné queer komunitě, jde o rodinu kterou si sami zvolíme.

děje často. I Metaxa to tak vidí, která ze začátku v sisterhood věřila a myslela si, že se o sebe mohou navzájem opřít, ale časem zjistila, jak to opravdu chodí.

Já už asi jako tolik nevěřím na ten sisterhood, musí si to člověk hodně, musíš si člověka hodně proklepnout, než mu sdělíš něco z osobní života, což se mi teďka potvrdilo. Zažila jsem hodně zrad, za tu dobu, co jsem aktivně v český drag scéně, zažila jsem hodně malicherností. Teď už vím, with who to fuck with and who to not fuck with. Protože přece jen sisterhood nemáš s člověkem, se kterým vystupuješ dvakrát do roka ... (Metaxa)

Podobné pocity zažíval i Blacktail, předtím než si sám založil svůj vlastní house. Mezi queens se necítil jako kdyby byl součástí skupiny, zejména protože nesdílí stejné zájmy jako ostatní a později i zjistil, že to nebyl jen jeho pocit, ale že ho jako plnohodnotnou součást skupiny nepovažují ani ostatní queens.

Já osobně si s queens moc nerozumím, protože nepiju alkohol, neberu drogy, nesleduju RuPaul's Drag Race, nemám tu potřebu někoho drbat, někoho pomlouvat – to jsou bohužel ty toxic traits naší komunity a jelikož těhle věci nechci být součástí, tak nejsem součástí 80 procent bonding time co takhle mezi queens probíhá. ... Dříve jsem k těm queens měl trošku blíž, mi přijde, ikdyž jsem si pořád připadal, že nejsem part of the group, což jsem pak zjistil, že byla pravda ... (Blacktail)

Další věc, které jsem si během výzkumu všimnula je potlačování kreativity mezi queens, zejména ze strany Gizely, která velkou část drag shows organizuje. Gizela má určitou představu, jak by mělo vystoupení vypadat, aby mělo úspěch, aby zaujalo všechny diváky. Tudíž aby se queen mohla účastnit jako vystupující, musí splnit určitá pravidla, která do určité míry potlačují kreativitu u ostatních. Když queen tyto požadavky nesplní, většinou už podobnou nabídku znovu nedostane. Do těchto požadavků patří například to, že písnička na kterou vystupují by měla být známá, ideálně popová, taneční, od ženské zpěvačky a anglicky. Za dobu mého výzkumu jsem se v okolí Gizely nesetkala s tím, že by nějaká queen vystupovala na českou písničku. May Day se k tomu vyjádřila takto:

... protože jsem měl strach z těch českých písniček. Protože jsem se bál, že tady není ta konzumní společnost a taky je to tím, že jsem vystupoval s Gizelou a na ty shows chodí spíš jako cizinci mi přijde a ona to i uvádí v tý angličtině a všechno. Přijde mi, že jsem byl hodně ovlivněnej tím vystupováním s ní, protože ona vždycky

preferovala nějaký pop, něco taneční, aby to ty lidi bavilo, aby se lidi nenudili, takže mi přišlo, že tam nebylo tolik prostoru na nějaký umělecký vyjádření ... (May Day)

To se mi potvrdilo i u rozhovorů s dalšími queens, například s Ingrid, která zmiňovala, že jí Gizela přímo zakazovala vystupovat na určité druhy písniček „... to mi Gizela taky zakázala, jsem chtěl vystupovat na Justina Biebera, nebo One Direction.“ (Ingrid) Ingrid taktéž zmiňovala Gizelin zákaz vystupování na české písničky. Gizela to samozřejmě nedělá z toho důvodu, že by chtěla přímo záměrně někoho utlačovat, jenom má tu svou vizi, jak by to mělo vypadat a jinak si to nepřeje.

Mimo drama a rozpory se ale také můžeme potýkat s velkou podporou mezi queens, zejména při vystupování. Jsou drag večery v klubech, kde je 80 procent publika tvořeno jen dalšími drag queens – ne že by jich přišlo tolik, ale když je účast malá, přijdou se alespoň podpořit navzájem a dělají to co nejhlasitěji a co nejenergetičtěji to dokážou, aby pro své drag kolegyně vytvořily tu správnou atmosféru. Protože ne každý divák ví, jak by se během vystoupení měl chovat, zejména tací kteří jsou na show poprvé. „Často tam chodím, protože ta audience neví, jak reagovat na drag show.“ (Metaxa) Ostatní queens takto pomáhají rozprout zbytek publika, což potom má vliv jak na vystupující queen, tak i na celkový dojem z jejího vystoupení.

8. Nové formy dragu

Když se řekne drag queen, tak si většina lidí (kteří vůbec vědí o co se jedná) představí cis gay muže, který se převléká za femininní ženu a u drag kingů zase ženu lesbu, která se převléká za maskulinního muže. Když zabrousíme trošku hlouběji, všimneme si, že tomu tak není ve všech případech. Za dobu mého výzkumu jsem se setkala se spoustou druhů drag art formy, ať už osobně, skrze sociální média nebo v různých pořadech na streamovacích platformách. Drag může dělat každý, jakkoliv chce. Ať už je jakékoliv genderové identity nebo sexuality.

S heterosexuálními drag performery, kteří se identifikují jako muži, se setkáme velice zřídka, protože jde primárně o queer art formu, ale existují, dokonce se jedna taková drag queen, Maddy Morphosis, objevila ve 14. sérii populární soutěžní reality show RuPaul's Drag Race. Maddy Morphosis v Drag Race vyvolala velikou kontroverzi, mnozí lidé z komunity to brali jako invazi heterosexuálů do formy umění která patří jim. Další část se proti tomuto názoru ohrazovala, protože tento názor se hodně odvrací od toho, co jako LGBTQ+ komunita chceme, aby každý kdo má dobré úmysly byl mezi námi vítán. Já jsem

se během výzkumu na české scéně nesetkala s žádnou drag queen, která by se v osobním životě identifikovala jako cis heterosexuální muž, protože u nás se zatím jedná docela o tabu a nejde o tolik rozšířené umění, které by nějak přesahovalo LGBTQ+ komunitu.

Setkáváme se často s drag queens, které se v osobním životě identifikují jako trans ženy. Bývá tomu tak, že začaly s dragem ještě předtím než si uvědomily, že cítí samy sebou jako ženy a nikoli jako muži, jen v rámci mého výzkumu jsem vedla rozhovory se dvěma drag queens, Metaxou a Smokee, které si uvědomily vlastní gender až díky dragu. Něco je k dragu táhlo a až později si uvědomily, že to byla touha po životě v roli ženy, že nepředstírají že jsou ženy, ale skutečně jimi jsou. Díky dragu si mohly vyzkoušet *nanečisto* jaké by to mohlo být ženou, jak by mohly jako ženy vypadat a prezentovat se. Na světové dragové scéně jich můžeme najít spoustu a některé se dokonce objevily v RuPaul's Drag Race. Jen 14. série Severo-americké verze této soutěžní franšízy se jich účastnilo pět a celkový počet trans* queens přesahuje dvacet. Mezi nimi můžeme najít takové, které svou trans* identitu realizovaly až dlouho po skončení jejich účasti v soutěži, jako například Adore Delano z 5. série. Setkáváme se i s tím, že se queens svěří přímo během trvání soutěže, že se skutečně cítí být ženami, jak to udělala mimo jiné i Jasmine Kennedy ve 14. sérii nebo Monica Beverly Hillz v 5. sérii. Některé queens se zúčastnily již identifikující se jako ženy, například Sasha Colby v 15. sérii. Taktéž jsme se v této soutěži mohli setkat s prvním soutěžícím trans mužem, který se zúčastnil 13. série jako svá drag queen persona Gottmik. V rámci svého výzkumu jsem se osobně setkala se značným počtem trans drag performerstva a to nejen s trans femininními osobami, ale taktéž s trans maskulinními osobami, kteří také vystupují jako drag queens.

Mezi mými informátory se vyskytují hned tři trans osoby: Blacktail, Metaxa a Smokee. Blacktail je drag performer, který se identifikuje jako trans maskulinní osoba a v rámci svých vystoupení vystupuje jako drag king i drag queen, velice často se dokonce jedná i o kombinaci obou jeho drag person. Blacktail využívá svou drag queen personu k tomu, aby mohl dávat najevo svou hyperfemininní stránku, jak sám naznačil když jsem se ho ptala čím se inspiruje v dragu. „Taky hodně vycházím z mé potřeby být femininní, takže z hyperfemininity.“ (Blacktail) Blacktail je teď obecně i mimo drag velice extravagantní a femininní, ale ze začátku tomu tak nebylo, hlavně kvůli pocitu, že jako trans muž se má chovat a prezentovat pouze maskulinně, až právě díky dragu našel odvahu nebát se tuto svou stránku dát najevo. Zatímco jako drag queen se prezentuje sexy a femininně, jako drag king zase nechává prostor spíše své komediální stránce a bere tuto část dragu jako způsob jak se

uvolnit a pobavit jak sebe, tak ostatní. Metaxa taktéž využívá drag k tomu, aby se bezpečněji mohla prezentovat extravagantně, mimo drag se na sebe tolik nesnaží upoutávat pozornost, zejména kvůli strachu z hate crimes, jak jsem již zmiňovala v dřívější kapitole. Smokee je zase díky dragu více sebevědomá a nemá strach říct co jí leží na srdci a jít si za svými ambiciózními sny, což je něco, co ji mimo drag dělá potíže.

Jako asi jsem mnohem ostřejší v dragu, nebojím se nic říct. I když se bojím něco říct, tak to pustím s takovou confidence, aby to jako zabodovalo. A v tom je ten rozdíl. Jakože Smokee je hodně sebevědomá. (Smokee)

Taktéž se můžeme setkat s nebinárním drag performerstvem. I těch se pár objevilo v RuPaul's Drag Race, například Etcetera Etcetera v australsko-novozélandské verzi RPDR¹⁷. Existují taktéž queens které se identifikují jako trans nebinární osoby, například Gigi Goode, která se objevila ve 13. sérii RPDR, do soutěže nastoupila ještě před tím než si zcela uvědomila svoji vlastní genderovou identitu a po skončení soutěže se začala věnovat své tranzici. Mezi mými informátory se také jedna queen, která se mimo drag identifikuje jako nebinární nachází a tou je Ingrid. Ingrid se mimo drag prezentuje spíše maskulinně a skrze drag vyjadřuje svou femininní stránku.

Zprvým jsem nebinární a vždycky jsem měl takovej pocit, že potřebuju vyjádřit svou ženskou stránku víc, než jenom být zženštilý. Když jsem se poprvé namaloval, tak jsem prostě cítil něco víc, než jenom to, že jsem to já s make-upem, cítil jsem nějakou jinou osobnost která potřebuje víc. Takže je to taková exprese mojí osobnosti a mého genderu. (Ingrid)

Ingrid samozřejmě není jediná nebinární drag queen kterou jsem na naší scéně potkala, ale nachází se jich na naší scéně málo, aspoň co se týče queens které aktivně na pražské scéně vystupují. Mezi další takové performerstvo můžeme například zařadit Miss Gendered, nebo Seraphim¹⁸. Seraphim se věnuje dragu zejména protože velkou svého života dosavad žili jako žena, tak jim to jistě míry chybí a naplňuje to jejich potřebu být nějakým

¹⁷ RPDR = RuPaul's Drag Race

¹⁸ Seraphim se identifikuje mimo drag jako trans nebinární osoba a věnuje se dragu pouze krátce, takže jsem je nestihla zařadit do oficiálních rozhovorů, ale protože se důvěrněji známe, svěřili se mi i tak s nějakými informacemi a dali mi svolení je zde zveřejnit.

způsobem femininní. Také to naplňuje jejich potřebu být středem pozornosti, což jim drag perfektně umožňuje.

Také můžeme narazit na drag queens, které se narodily jako ženy a jako ženy se identifikují (AFAB queens), a samozřejmě i drag kings tohoto druhu (AMAB kings). Tento druh dragu se také občas potýká s kontroverzí, kvůli tomu, že někteří tvrdí, že to mají *lehčí* když tvoří svůj vzhled v dragu.

Často se setkávám s tím, že si člověk myslí, že nemůže dělat třeba drag queen, protože je cis žena a ještě k tomu straight. Nějaký lidi to z nějakýho důvodu vidí jako cheating, že jako „ona už má prsa, nemusí tuckovat, umí to s makeupem“... (Blacktail)

Nejvýraznější queen toho druhu dragu je Victoria Scone, která se zviditelnila ve 3. sérii britské verze RPDR, což se také nevyhnulo kontroverzi z důvodů které jsem výše uvedla, ale nedošlo až k takové kontroverzi jako u Maddy Morphosis, protože Victoria se identifikuje v osobním životě jako lesba. To ale zase byl problém pro některé homosexuální muže, kteří berou art formu drag queen za svou výsadu. Naopak queer ženské fanynky dragu byly nadšené, že mohou vidět někoho jako jsou ony účastnit se přední světové soutěže pro drag queens.

Dělat drag je tedy něco, co může dělat opravdu každý a jakkoliv chce. Nejsou určena žádná pravidla, která by přesně určovala, jak má drag performerstvo vypadat. Také není až tak nutné přímo nějak vystupovat, protože vystupovat není zrovna jednoduché a ne každý je toho schopen, ale to neznamená, že by se člověk dragu nemohl věnovat vůbec. Existují drag queens, které se dragu věnují jen po vizuální stránce, jak například zmiňuje Ingrid:

Drag pro někoho může být čistě umělecká forma, ve smyslu vizuálním, někdo může dělat drag jenom jako makeup artist, wig artist, fashion artist, fashion designer a dělat drag jenom jako model, že si vyrábí outfity a dělá si make-up a pak se jenom fotí a tak, ... (Ingrid)

A tento druh dragu je samozřejmě také validní. Může tomu být také naopak, queen může být zapálená do vystupování a vytvářet neuvěřitelnou show, ale nemusí být až tak dokonalá po vizuální stránce. Zkrátka všechny druhu dragu jsou validní a nemělo by nikomu být upíráno to zkusit, když je to láká, nebo jak říká Metaxa: „Nikomu by ale neměla být denied ta joy dragu.“ Jediné, co nějakým způsobem může znemožnit člověku dělat drag, po

performační stránce, je fakt, že velká část drag vystoupení se koná v pozdních hodinách a v nočních klubech, kam nemůže přijít úplně každý a obecně to není ideální prostředí pro všechny.

Můžeme tedy sledovat velký posun dragu v moderní společnosti, otevírá se pro všechny lidi, každý kdo chce, to zkusit může, nemusí přesně zapadat do jedné škatulky, ať už sám člověk nebo drag persona kterou prezentuje. Samozřejmě se vždy najde někdo, kdo říká, že drag má vypadat tak a onak a všechny ostatní druhy nejsou *ten pravý drag*. To můžeme sledovat právě i v RPDR, kde je výrazně upřednostňován jeden druh dragu a určuje soutěží jaké všechny kvality musí mít, aby byly dostatečně dobré drag queens. Ale RPDR samozřejmě neurčuje jak má drag queen vypadat, jen popularizuje jeden druh dragu. Mimo RPDR existují i jiné drag soutěže, které představují zase jiné druhy dragu například Queen of the Universe, která se zaměřuje na drag queens s pěveckým talentem nebo The Boulet Brothers' Dragula který se věnuje okultnějším druhům dragu a je otevřen všem druhům drag performerstva od queens, přes kings až po drag monsters. Zatím jsem se nesetkala s populární show, která by se orientovala výhradně na drag kings, stále je populární kultura zaměřena z velké části spíše na drag queens. Každopádně jsou všechny druhy dragu validní, záleží jen na člověku, jak s tímto druhem umění naloží a jakým stylem se mu bude věnovat. Jak bude utvářet svojí drag personu, jak bude vypadat, jak se bude chovat, jakému odvětví se bude věnovat. Nikde nejsou psána pravidla, nic není pevně určeno, samotný pojem dragu se dá definovat mnoha způsoby. Zároveň také neexistují pravidla, jak by člověk co dělá drag měl vypadat, může ho dělat každý, ať už je jakékoliv sexuální orientace nebo genderu.

9. Vliv dragu na osobní život performerstva

Dělání dragu může ovlivňovat osobní život performerstva různými způsoby a to jak negativně, tak i pozitivně. Jedním z nejčastěji se opakujících pozitivních vlivů na osobní život je nárůst sebevědomí, ze začátku tomu tak bývá pouze v dragu, ale časem se to začne přenášet i do osobního života. Vnímá to tak například Blacktail, Taura, anebo také Ingrid.

Myslím, že to říká RuPaul, že se jako přes drag naučíš být sebevědoměj a všechno tohle, tak to pak může zprojektovat do svého reálného života. Myslím si, že co dělám drag, tak jsem víc sebevědoměj i v jako osobním životě, už se nebojím tolik věcí jako jsem se bál dřív, nejsem tolik stydlivej, dřív jsem byl úplně extrémně stydlivej. (Ingrid)

Blacktail spojuje tento nárůst sebevědomí i s tím, že se díky dragu naučil i mít rád své tělo, takové jaké je. Což mu jako trans osobě dělalo problémy, ale jak se mi sám svěřil, drag (v kombinaci s operacemi a hormony) byl pro něj velkým přínosem pro přijetí sám sebe a svého těla. Drag mu také mimo jiné pomohl přijmout, že jako trans muž nemusí být pořád maskulinní a že je v pořádku propojit se se svou femininní stránkou a nemusí tomu tak být jen v dragu, ale může dát průchod své femininitě i ve svém osobním životě.

Dalším pozitivním aspektem dragu může být také finanční výdělek, ale bohužel většinou náklady na provozování dragu převyšují výdělek z něj, obzvláště když člověk nechce opakovat své outfity a stále investuje do dalších. Ale nějaká možnost si tímto způsobem vydělat existuje, když například spíše než prostředky investují queens svůj čas a outfity si samy vyrábí, což značně snižuje náklady.

Kromě těchto pozitivních dopadů jsem se setkala se spoustou negativních dopadů na osobní životy, konkrétně mezi největší problémy se řadí dopad na osobní vztahy, problémy se zdravím, upozadění osobního života a zločiny motivované nenávisí ke queer lidem. Když se podrobněji podíváme na problémy se zdravím, velký podíl na těchto problémech mají návykové látky a z toho, s čím se mi svěřily queens, jde zejména o alkohol, ale během pozorování jsem se dozvěděla, že alkohol není jedinou návykovou látkou se kterou se v tomto prostředí můžeme setkat. Každopádně alkohol je tím nejčastějším problémem, protože v prostředí, ve kterém se drag queens pohybují, je abstinence zaprvé náročná a zadruhé není preferovanou volbou, protože alkohol je velkou součástí klubového prostředí. Velkým problémem se alkohol stává zejména v případech, když queen, která začne s vystupováním, není ještě zletilá a tudíž se dostává do prostředí kde se alkohol pije ve velké míře a je velice snadné se nechat zlákat a připojit se konzumaci alkoholických nápojů. S tímto problémem na začátku své dragové kariéry se potýkala například Metaxa, která se svěřila, že kvůli dragu musela i jeden čas řešit problémy s alkoholem.

... třeba já sama vystupuju od 16. Ted' zpětně, i když jsou to jenom tři roky od toho, si říkám že jsem v tý komunitě neměla být tak brzo, neměla jsem tak brzo vystupovat, stalo se, ale taky si nesu následky. Třeba že jsem od 16 byla prostě obklopovaná alkoholem, drogama a těma věcma, kdybych neměla tak silnou vůli, tak bůhví, jak bych vypadala, dokáže to být nebezpečný ... (Metaxa)

Alkohol a jiné návykové látky nejsou jediným faktorem který ovlivňuje zdraví performerstva, další je i životospráva která jde s životem drag queen ruku v ruce. Fakt, že se

v České republice zatím nedá jako drag queen žít, znamená že queens si mimo drag musí vydělávat ještě jinak, tudíž to často dopadá tak, že ráno jdou do své běžné práce, večer jdou do klubu vystupovat, vrátí se nad ránem a jdou zpět do práce. Když do toho zapojíme ještě navíc školu, které se některé drag queens z mého výzkumu také věnují, zdá se to skoro až nezvladatelné, ale kvůli požitku, které má performerstvo z dragu to nějakým způsobem zvládají, což má bohužel poté negativní dopady na jejich zdraví.

Dřív jsem měla těch vystoupení dost, bylo to i spojený i s tím životem, kdy já jsem ani skoro nespala, každý den jsem vystupoval, i se zlomeným placem u nohy. Třeba pride week, ale to bylo aspoň o prázdninách a bylo to více méně fajn. Ale teď když mi začal semestr a jdu třeba prostě od pěti ráno do práce, pak jdu do školy a pak jdu do klubu, kde jsem do rána, tak už to potom nejsem úplně fresh. (Taura)

Dalším z problémů je negativní dopad na milostný život performerstva, ať už jde o udržení vztahu, nebo hledání nového potenciálního partnera. Pro některé partnery queens je těžké přijmout, že jejich druhá polovička se věnuje něčemu jako je drag, protože to zasahuje do jejich života jak finančně, tak i časově a prostorově. Dělat drag stojí spoustu prostředků, zabírá spoustu volného času a také prostoru v místě které obývají. „... [drag] dokáže hodně ovlivnit třeba tvůj milostnej život, v tom že prostě, třeba ten člověk nedokáže zkousnout, jak busy to je, když děláš drag...“ (Metaxa) Například pro May to občas bývá problémem vůbec se začít s někým romanticky vídat. „Třeba to ovlivňuje to, že se setkávám s klukama, kteří s tím nejsou okay, kterým se nelíbí, že by jejich potenciální partner mohl dělat drag, že by se převlíkal za ženu a tancoval by někde v podvazkách.“ (May) Nebo zase Smokee se setkala s problémem ohledně toho, kolik prostoru její drag vybavení zabere a zničilo to její vážný vztah, protože nebyla schopna zahodit vše jen kvůli svému partnerovi. „No, můj tříletý vztah, kde jsme byli už zasnoubení skončil kvůli dragu. Ze začátku to nevadilo, ale postupem času byla záplava kostýmů moc a bohužel to přibývá, nikdy to nezačne ubývat. Já většinou kostýmy nedávám z ruky, kor když jsem je vyráběla já.“ (Smokee)

Fakt, že se někdo vůbec dragu věnuje může také vést ke zločinům z nenávisti, fyzickým i slovním útokům a obecně k nějaké formě omezování a obtěžování. Velice často se queens stává, že když jsou v dragu a vydávají se na cestu na vystoupení nebo z vystoupení, tak je to, jak vypadají, nějakým způsobem ovlivní, často negativně, s tím má velké zkušenosti například Smokee.

Taxíky ti odjížděj před nosem pořád. Víš co, tahle diskriminace, takový ty malý věci který ti ale neskutečně komplikují život, protože seš večer úplně na sračky a už fakt potřebuješ domu a sundat ten drag a ujedou ti tři taxíky a ještě jeden z toho si třeba nechá zaplatit třeba a pak další den řešíš že ti chybí prachy a Uber ti nechce vrátit prachy, protože ten taxík přijel. (Smokee)

Mimo to, klasické homofobní nebo sexuální narážky, rýpání a pokřikování jsou také velice časté, kolikrát jsem toho byla svědkem, když jsem doprovázela nějakou queen domů. Když jsem například jela s Blacktailem ze show, partička mužů na něj pokřikovala sexuální narážky, oplzlé komentáře a neustále se dožadovala, aby jim řekl zda je muž nebo žena. Může se to zdát jako maličkost, ale když je člověk ještě k tomu trans, může to na ně mít mnohem větší dopad.

Dalším negativním dopadem na osobní život může být postupné opomíjení osobních životů, zapomínání kdo ve skutečnosti jsou, zejména když se dragu věnují často. Může to dopadat tak, že veškeré své prostředky a čas investují pouze do svého dragu a zapomínají na to, že jejich drag já není to samé jako oni sami a že musí svůj čas, prostředky a energii dát i svého osobního života. Tak se například jeden čas dělo Metaxe a bylo pro ni náročné najít ten správný balanc mezi osobním životem a drag personou. „Dokážeš hodně rychle ztratit hranice mezi tvým já a tvým drag já, já třeba osobně jsem se víc focusovala na to, jak můžu evolvnout a zlepšit svoje drag já, ale na to svoje osobní já jsem zapomínala a zanedbávala ho a dokáže tě to dost psychicky fuck upnout. Takže je dobrý si nastavit nějakou hranici ...“ (Metaxa) Nebo to může dojít do takových extrémů, že performerstvo ani nevnímá, že by měla být nějaká hranice mezi nimi a jejich dragem, protože se jejich osobní život prolíná s dragem tak moc, že mimo to ani nic dalšího nemají. Tak to měla například Gizela, která kolikrát byla v dragu více než polovinu dní v týdnu a většina jejího osobního života v Praze se nějakým způsobem stále odehrávala v prostředí dragu až pro ni bylo těžké vidět rozdíl mezi sebou mimo drag a Gizelou a vše co jí dělo v dragu ji pronásledovalo i do osobního života. „... all the drama and the shit that happens in the drag community that regardless whether you take your make-up off, that’s always there. That doesn’t go away.“ (Gizela) Během mého výzkumu byla Gizela jedinou osobou, která vždy zůstávala propojená se svou drag personou, i mimo prostředí, ve kterém se běžně jako drag queen pohybuje, jakoby skutečně zapomněla na svůj osobní život.

Zatímco drag může mít spoustu pozitivních dopadů na osobní život performerstva, je velice těžké pro queens se vyhýbat i těm negativním, zejména když jim lze tak jednoduše podlehnout. Během rozhovorů byly spíše zmiňovány ty špatné vlivy na jejich osobní život, ale během soukromých konverzací bylo jasně vidět, že pozitivních dopadů také není málo, protože jsem queens pozorovala více než rok, mohla jsem sledovat jejich pokroky a jak je drag ovlivňuje. Mohlo se jednat i malé kroky, které zjevně nepoznamenaly, protože se o nich tolik nezmiňovaly, ale pro mě byly znatelné. Sledovala jsem to nejvíce u queens, se kterými jsem si vybuodovala bližší vztahy (Metaxa, Blacktail a Ingrid) a tudíž jsme spolu strávili více času i mimo prostředí dragu. Například Metaxa se díky dragu zdála mnohem více sebevědomá, dospělá a jistější v tom, jak se chce prezentovat mimo drag. Sama spíše zmiňovala negativa, což jsem také sledovala, ale právě ty samotná negativa, která prožívala díky dragu ji poté posunuly dále v osobním životě. Tudíž i negativní dopady mohou mít v důsledku vliv pozitivního rázu.

10. Závěr

Cílem mé práce bylo pokusit se o zmapování pražské drag queen scény – jak scéna vypadá, kdo ji tvoří, jaká je dynamika, za jakým účelem se zde drag dělá, jaký má vliv; a také rozšířit informace o dragu v českém jazyce.

Můj okrajový cíl poskytnout informace dále se mi podařil, už jen fakt, že jsem tuto práci napsala a sdílela jsem tuto informaci s mým okolím vzbudilo zájem si ji přečíst. Fakt že si tuto práci může kdokoliv přečíst napomůže k šíření povědomí o této subkultuře, což je nejen cílem této práce, ale je taktéž jedním z mých osobních cílů.

Záměr pokusit se zmapovat pražskou drag queen scénu se do jisté míry, za pomoci rozhovorů s několika pražskými drag queens, podařilo, bohužel ale jen z určitého pohledu. Queens se kterými jsem rozhovory prováděla byly z většiny mladší, až na Gizelu, a pohybují se v podobných kruzích, až na pár výjimek, jimiž byli Blacktail a Smokee. Fakt, že jsou mí informátoři do značné míry propojeni a jsou si blízko, ústilo v to, že spousta názorů ohledně současné pražské drag queen scény a praktik, kterými drag provozují, se shodovala.

Při zkoumání důvodů proč se drag queens na pražské scéně věnují dragu, jsem zjistila, že mezi časté důvody patří zkoumání a naplňování vlastní genderové identity. Taktéž sem patří touha po zviditelnění se, pobavení publika a okrajově i ekonomický výdělek.

Když se podíváme na způsob, kterým *dělají* drag, vytváří femininitu a jaké mají představy o tom, jak má drag queen vypadat, setkala jsem se z většiny s názorem, že svá těla upravují minimálně, jejich chování se v dragu liší a že drag může vypadat jakkoliv dotyčný chce. Z počátku, když jsem jen byla pozorovatelem tohoto prostředí, jsem považovala jejich minimální úpravu těla jako důsledek nedostatku financí nebo těžkou dostupnost potřeb pro drag queens. Co se týče potřeb pro drag queens mám na mysli například umělé poprsí, které jsem viděla pouze u tří z mých informátorů a obecně na pražské drag queen scéně jsem spatřila tři další queens, které jím disponují. Ale jak jsem se během výzkumu dozvěděla, mnohé queens nemají ani potřebu něčím takovým disponovat, zejména kvůli spokojenosti s tím, jak v dragu vypadají i bez toho. Mladší generace queens, spíše než aby tvořily femininitu nějakým umělým způsobem, hledají na sobě to, co už za femininní považují a zdůrazňují to.

Pouze Gizela považovala nějakou úpravu těla za samozřejmost, zejména protože její pojetí dragu je klasičtější a spíše jí jde o vytváření ženské iluze. Jak už jsem zmiňovala dříve, bez úpravy těla by to nebylo, dle jejího názoru, kompletní a autentické. Se změnou chování jsem se setkala téměř u všech informátorů, zejména z důvodu, že drag jim dodává sebevědomí se chovat tak, jak by chtěli i normálně, ale netroufají si na to. Co se týče toho, jak by měla drag queen vypadat, jen Gizela vybočuje svými jasnými představami o vzhledu drag queen, ostatní se shodují na tom, že každá queen může vypadat tak, jak sama uzná za vhodné.

Fakt, že Gizela má určitou představu o tom, jak má drag queen vypadat se promítá do dynamiky pražské drag scény. Protože Gizela není jen řadovou drag queen, ale také pořádá velkou část drag shows, ovlivňuje tím to, co a koho vůbec v takovém prostředí můžeme vidět. Má stanovená pravidla, která část performerstva bere za kreativně omezující, i když to nebylo ve všech případech výslovně řečeno.

Ze začátku jsem měla za to, že skupina drag queens, v jejíž blízkosti jsem se pohybovala, funguje jako rodina, *chosen family*. Avšak během rozhovorů jsem se dozvěděla, že to tak není, že sisterhood mezi nimi vlastně není reálný, i když si queens ze začátku taktéž myslely, že tomu tak je. Závistivosti a dramata kvůli honu za popularitou tuto komunitu rozdělují a tříští na mnohem menší jednotky. To se poté promítá i do osobních životů performerstva, protože jsou, nebo byli*y, do jisté míry propojeni*y se svými drag životy. I

když se může zdát, že negativních vlivů může být více i tyto negativní vlivy kolikrát mívají pozitivní dopady, jen k nim byla náročnější cesta.

Ať už se mezi samotným performerstvím děje cokoli, stále má velice pozitivní dopad na členy LGBTQ+ komunity, protože svým způsobem funguje jako lepidlo, které ji spojuje a drží pohromadě. Zpřístupňují prostory stejně smýšlejícím lidem kteří by se tam za běžných okolností necítili vítáni a propojují tím všechny možné části queer komunity v Praze. Rovněž napomáhají queer lidem být sami sebou tím, že oni sami jsou okázale a neúprosně sami sebou. I když queens, se kterými jsem vedla rozhovory, nejsou aktivním způsobem politicky činné a věnují se spíše dragu, který je performativní a určen pro pobavení publika, považují svou samotnou existenci za politický akt. Považují ji za politický akt z důvodu, že v naší společnosti se stále drží představa o binaritě genderu a vše co jde proti této představě má politický náboj. Jejich odvaha se ukázat přidává na povědomí o LGBTQ+ komunitě, kterou pomáhají zviditelňovat, díky čemuž se pak rozpoutávají konverzace, které mohou mít pozitivní dopad na komunitu.

Když jsem začínala tento výzkum provádět, nevěděla jsem, že je pražská drag queen scéna tak rozmanitá. Jen mezi mým komunikačním partnerstvím se objevuje několik různých druhů dragu, ať už vlastní identitou nebo způsobem kterým drag provozují. Tato rozmanitost podporuje zrození dalších queens, protože vidí, že drag queen může dělat každý a nejedná se výhradou pouze cis homosexuálních mužů. Dynamika rozrůstání drag queen komunity je tak velká, že jen během trvání výzkumu jsem byla svědkem zrodu několika nových drag queens různých identit a stylů dragu.

Zjistila jsem tedy, že i přes fakt, že je pražská drag scéna malá, každý si zde může najít to své, protože je vskutku rozmanitá. Od neskutečných tanečních krací, přes skoro teatrální vystoupení až po ta komediální. Taktéž se zde můžeme setkat s otevřeností tohoto prostoru pro všechny, kdo se mu chtějí věnovat a mezi performerstvím nacházíme rozličné identity.

Zdroje

- Berger, P. L., Luckmann, T. (1999). *Sociální konstrukce reality*. CKD
- Butler, J. (2002). *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*. Routledge.
- Doonan, S. (2019). *Drag: The Complete Story (A Look at the History and Culture of Drag)*. Laurence King Publishing.
- Gans, J. (2023, June 3). The Hill. *The Hill*. <https://thehill.com/regulation/court-battles/4033015-federal-judge-rules-tennessee-restrictions-on-drag-shows-unconstitutional/>
- Goldberg, A. E. (Ed.). (2016). *The sage encyclopedia of lgbtq studies*. SAGE Publications, Incorporated.
- Halberstam, J. (1998). *Female masculinity*. Duke University Press.
- Jagose, A. (1996) *Queer theory: an introduction*. New York University Press.
- Kimmel, M. (2000). *The gendered society*. Oxford University Press.
- L&T Entertainment. (2015). *Miss Gay America Contestant Regulations* http://www.missgayamerica.com/uploads/1/6/4/7/16474526/contestants_rules_and_regulations.pdf
- Martin, E. (2023, June 2). *The early history of modern drag, from police raids to pop culture*. History. <https://www.nationalgeographic.com/history/article/drag-queen-drag-balls-early-history-pop-culture>
- Novotná, H., Špaček, O., & Šťovíčková, M. (2019). *Metody Výzkumu ve společenských vědách*. FHS UK.
- O’Hearn, J. (2018, May 1). *What is the Origin of the Word ‘Drag’?* The Graduable. <https://justinohearn.wordpress.com/2018/05/01/what-is-the-origin-of-the-word-drag/>
- Renzetti, C. M., Curran, D. J. (2005). *Ženy, muži a společnost*. Karolinum.

Rupp, L. J., Taylor, V. (2003). *Drag Queen at the 801 Cabaret*. The University of Chicago Press.

Seidl, J. (2014). *Teplá Praha: Průvodce po queer historii hlavního města 1380-2000*. Černé Pole.

Svoboda, T. (2023, May 31). Drag queen bude číst dětem v Brně pohádku pod dohledem policie. *Seznam Zprávy*. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-cist-detem-queer-pohadku-bude-muz-v-kostymu-zeny-pod-dohledem-policie-231785>